

საქართველოს გრანველოგის საინისტრო

**საქართველოს სამრეწველო
პოლიტიკის კონცეფცია**

КОНЦЕПЦИЯ ПРОМЫШЛЕННОЙ
ПОЛИТИКИ ГРУЗИИ

CONCEPCION OF INDUSTRY
POLICY OF GEORGIA

**თბილისი
1999**

ს.ქეთაშვილი
2000 წ.

**საქართველოს საგარეო
პოლიტიკის კონცეფცია**

**КОНЦЕПЦИЯ ПРОМЫШЛЕННОЙ
ПОЛИТИКИ ГРУЗИИ**

**CONCEPTION OF INDUSTRY
POLICY OF GEORGIA**

ს.ქეთაშვილი

338.45 (475.22)

საქართველოს სსრ-ის მინისტრთა საბჭოს დადგენილება

საქართველოს სსრ-ის მინისტრთა საბჭოს დადგენილება

საქართველოს სსრ-ის მინისტრთა საბჭოს დადგენილება

CONCEPTION OF INDUSTRY
POLICY OF GEORGIA

F104.534

საქართველოს ეროვნული ბიბლიოთეკა

საქართველოს პრეზიდენტის ბრძანებულება

№ 537 1999 წლის 15 სექტემბერი ქ. თბილისი

საქართველოს სამრეწველო პოლიტიკის კონცეფციის შესახებ

საქართველოს მრეწველობის წინაშე მდგარი უაღრესად მნიშვნელოვანი ამოცანების დროულად გადაჭრისა და მისი შემდგომი განვითარების მიზნით:

1. მოწონებულ იქნეს საქართველოს მრეწველობის სამინისტროს მიერ შემუშავებული საქართველოს სამრეწველო პოლიტიკის კონცეფცია და “2000-2005 წლებში საქართველოს სამრეწველო საწარმოების განვითარების სტრატეგიული პროგრამები”. აღინიშნოს, რომ საქართველოს სამრეწველო პოლიტიკის კონცეფცია და მის საფუძველზე შემუშავებული “2000-2005 წლებში საქართველოს სამრეწველო საწარმოების განვითარების სტრატეგიული პროგრამები” წარმოადგენს საქართველოს სახელმწიფო პოლიტიკის საფუძველს მრეწველობაში.

2. შესაბამისი ნორმატიული აქტების მომზადების, სახელმწიფო ბიუჯეტისა და ინდიკატორი გეგმის პროექტების შედგენის, საინვესტიციო პროგრამებისა და პროექტების

დამუშავების დროს გათვალისწინებულ იქნეს სამრეწველო პოლიტიკის კონცეფციით განსაზღვრული ორიენტირები.

3. საქართველოს მრეწველობის სამინისტრომ სათანადო სამინისტროებთან და უწყებებთან შეთანხმებით უზრუნველყოს საქართველოს მრეწველობის დარგის საკითხებზე წინათ მიღებული პროგრამებისა და სხვა დოკუმენტების საქართველოს სამრეწველო პოლიტიკის კონცეფციასთან შესაბამისობა.

ე. შევარდნაძე

საქართველოს სამრევლო პოლიტიკის კონსტრუქცია

1	I. საერთო ნაწილი
2	II. პირველი მუხლი
3	III. მეორე მუხლი
4	IV. მესამე მუხლი
5	V. მეოთხე მუხლი
6	VI. მეხუთე მუხლი
7	VII. მეექვსე მუხლი
8	VIII. მეშვიდე მუხლი
9	IX. მეთვრამეტე მუხლი
10	X. მეცხრე მუხლი

„თუ გვსურს საქართველო იქცეს თანამედროვე, ცივილიზებულ სახელმწიფოდ, დინამიკურად განვითარებული ეკონომიკით, მრეწველობა უნდა ვაქციოთ ეკონომიკის ხერხემლად“.

ე. შევარდნაძე

შ ი ნ ა ა რ ს ი

შესავალი.....	7
I. მრეწველობის თანამედროვე მდგომარეობა.....	10
II. სამრეწველო პოლიტიკის სტრატეგია, მიზნები და რიორიტეტები	13
III. ბუნებრივი სანედლეულო რესურსები	20
IV. მრეწველობის რეგულირებისა და მართვის სისტემა ...	24
V. სტრუქტურული გარდაქმნების პოლიტიკა	32
VI. სამეცნიერო-ტექნიკური პროგრესი და საინოვაციო პოლიტიკა	35
VII. საინვესტიციო პოლიტიკა	38
VIII. საერთაშორისო ეკონომიკური თანამშრომლობა	40
IX. სამრეწველო პოლიტიკის საკანონმდებლო უზრუნველყოფა	42
X. სამრეწველო პოლიტიკის რეგიონული ასპექტები	44

შესავალი

საქართველოში დემოკრატიული საზოგადოების შენებისა და ახალ ეკონომიკურ ურთიერთობებზე გადასვლის პროცესში მრავალი პრობლემა დაგროვდა. მიმდინარეობს სახალხო მეურნეობის დარგების მართვის სისტემის რეორგანიზაცია, წარმოების საშუალებების განსახელმწიფოებრიობა, მთლიანად ეკონომიკისა და მისი ცალკეული სფეროების რესტრუქტურირაცია, საბაზრო სტრუქტურების ჩამოყალიბება და სხვა რადიკალური გარდაქმნები. ამ მოვლენებში თავისი განსაკუთრებული ადგილი უკავია მის წამყვან დარგს მრეწველობას, რომელმაც მნიშვნელოვან განვითარებას მიაღწია ოთხმოციანი წლების ბოლოსათვის. ქვეყნის ბიუჯეტის ფორმირებაში მისი წილი შეადგენდა 50 პროცენტზე მეტს. მასზე მოდიოდა ქვეყნის ეროვნული შემოსავლის 36,7 პროცენტი, სახალხო მეურნეობის მთელი ძირითადი საწარმოო ფონდების 32,8 პროცენტი და საბრუნავი საშუალებების 34,3 პროცენტი. მრეწველობაში დასაქმებული იყო თითქმის 460 ათასი მუშაკი. მას მნიშვნელოვანი ადგილი ეკავა, როგორც ყოფილი საბჭოთა კავშირის, ისე აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნების ეკონომიკურ პოტენციალში. მიუხედავად საქართველოს მასშტაბისა, აქ შექმნილი იყო თანამედროვე ინდუსტრიის მთელი სპექტრი საკმაოდ განვითარებული ინფრასტრუქტურით: მანქანათმშენებლობა, ქიმიური და მეტალურგიული მრეწველობა, ელექტროტექნიკური და ხის დამამუშავებელი მრეწველობა, მსუბუქი და კვების მრეწველობა და სხვა. სამრეწველო საწარმოები სერიულად უშეუბღნენ მაგისტრალურ ელმავლებს, თვითმფრინავებს, სატვირთო ავტომანქანებს, საზღვაო დანიშნულების კატარღებს, სასოფლო-სამეურნეო და კვების მრეწველობის მანქანებს, ლითონდამამუშავებელ ჩარხებს, ელექტრონული გამოთვლითი ტექნიკისა და ავტომატური მართვის სისტემების დანადგარებს და სხვა მრავალს. ასეთი მრავალფერო-

ვანი და უპირატესად მეცნიერებაგეგვადი ღარგების განვითარების სათვის შექმნილი იყო შესაბამისი სამეცნიერო-კვლევითი-საპროექტო ინსტიტუტები და საკონსტრუქტორო ბიუროები, რომლებიც დაკომპლექტებული იყო მაღალი კვალიფიკაციის სამეცნიერო და საინჟინრო კადრებით. სამრეწველო კომპლექსის მთელი საქმიანობა რეგულირდებოდა გეგმიური ეკონომიკის პრინციპებით.

ამჟამად საქართველოს დამოუკიდებელი განვითარების პირობებში, ქვეყნის მრეწველობის წინაშე თვისობრივად სხვა, ფუნდამენტური მნიშვნელობის ამოცანა დგას: როგორ შეიცვალოს და განვითარდეს იგი, ერთის მხრივ, არსებული გამოცდილებისა და უპირატესობის შენარჩუნებით და მეორეს მხრივ, მისი მასშტაბებისა და ფუნქციონირების პარამეტრების ადაპტაციით საბაზრო პირობებთან.

პირველ რიგში აუცილებელია, საგარეო ეკონომიკური და სამრეწველო პოტენციალიდან გამომდინარე, ქვეყნის ინდუსტრიული განვითარების მიზნებისა და ამოცანების, მათი მიღწევისა და გადაწყვეტის გზების სწორად განსაზღვრა ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების ყოველი მოცემული ეტაპის შესაბამისად. აღნიშნულიდან გამომდინარე, საჭიროა შესაბამისი სამრეწველო პოლიტიკის შემუშავება და მისი თანმიმდევრულად განხორციელება, სახელმწიფო მარეგულირებელი ძალისხმევის მიმართვა სამამულო მრეწველობის ეფექტიანობისა და პროდუქციის კონკურენტუნარიანობის უზრუნველსაყოფად, ქვეყნის ეკონომიკური თავისებურებებისა და გრადიციების გათვალისწინებით მრეწველობის ოპტიმალური სტრუქტურის ჩამოყალიბება, სოციალური პრობლემების გადაწყვეტის დაჩქარება.

წინამდებარე კონცეფცია, რომელიც დამუშავებულია საქართველოს პრეზიდენტის საპროგრამო გამოსვლებისა და “პარლამენტის ინიციატივების“ შესაბამისად, ეფუძნება პრინციპს, რომლის თანახმად საბაზრო ეკონომიკის პირობებში ძირითადი გადაწყვეტილებების მიღება ბაზრის სუბიექტების პრეროგატივაა, ხოლო სახელმწიფოს როლი გამოიხატება მარეგულირებელი ინსტრუმენტების გამოყენებით მრეწველობის ფუნქციონირების ხელშემწყობი გარემოს შე-

ქმნაში. მასში გათვალისწინებულია საზღვარგარეთის ქვეყნების გამოცდილება, ქართველი მეცნიერებისა და სპეციალისტების ანალიზური და კონცეპტუალური ხასიათის წინადადებები და რეკომენდაციები, მრეწველობის ხელმძღვანელთა მოსაზრებები.

“საქართველოს სამრეწველო პოლიტიკის კონსეფცია“ წარმოადგენს გრძელვადიან სტრატეგიულ მიზანდასახულობათა სისტემას, რომელმაც უნდა განსაზღვროს სახელმწიფო მიდგომები მრეწველობის განვითარების მიმართ, მასში ასახულია სამრეწველო პოლიტიკის მიზნები და მიმართულებები, რომლის ძირითად პრინციპად აღებულია:

- ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სტრატეგიული ამოცანების გადაწყვეწა;

- ეკონომიკური რეფორმების ეგაპობრივი და თანმიმდევრული განხორციელება;

- დასახული მიზნების მიღწევაში პროგრამული მიდგომების გამოყენება და მისი რეალიზაციის შესაბამისი მექანიზმის შემუშავება;

- მრეწველობის განვითარების ამოცანების გადაწყვეტა ღიფერენცირებული მიდგომების საფუძველზე საწარმოო, დარგობრივი, რეგიონული და სხვა ასპექტების გათვალისწინებით.

კონსეფციასთან ერთად, მისი ძირითადი პრინციპების გათვალისწინებით, დამუშავებული იქნა “2000-2005 წლებში საქართველოს სამრეწველო საწარმოების განვითარების სტრატეგიული პროგრამები“, რომლებიც კონსეფციასთან ერთობლივად ქმნიან საქართველოს სახელმწიფო პოლიტიკის საფუძველს მრეწველობის სფეროში.

I. გრენველობის თანამედროვე მდგომარეობა

მეურნეობრიობის ძველი სისტემის შეცვლამ და ახალ ეკონომიკურ ურთიერთობებზე გადასვლის სიძნელეებმა, მძაფრი პოლიტიკური და სოციალური ვარდაქმნების პირობებში, მძიმე მდგომარეობაში ჩააყენა ჩვენი ქვეყანა და მისი მრეწველობა. ეკონომიკაში კრიზისული მოვლენების შედეგად 1990-1994 წლებში თითქმის 6-ჯერ შემცირდა სამრეწველო პროდუქციის მოცულობა. 1994 წელს სამრეწველო წარმოების ღონემ კრიტიკულ ნიშნულს მიაღწია. 1995-1998 წლებში, მართალია, დაიწყო პროდუქციის წარმოების თანდათანობითი ზრდა, მაგრამ მთლიანად არსებული სამრეწველო პოტენციალის გამოყენების მაჩვენებელი მხოლოდ 8-9 პროცენტამდე გაიზარდა.

სამრეწველო წარმოების ღონის დაცემამ და ამის შედეგად საერთო შიდა პროდუქტში მრეწველობის ხვედრითი წილის შემცირებამ მიგვიყვანა ქვეყნის დეინდუსტრიალიზაციამდე, რაც ნათლად ჩანს კონკრეტული სახის პროდუქციის წარმოების დინამიკაში. ხანგრძლივი უმოქმედობის შედეგად მოძველდა სამრეწველო საწარმოთა ტექნიკური ბაზა, რამდენადაც პრაქტიკულად არ ხორციელდებოდა მათი განახლება და გადაიარაღება. დაზიანდა ან გაიძარცვა ძირითადი ფონდების დიდი ნაწილი, ყოველივე ამას დაემატა საბრუნავი საშუალებების უმწვავესი დეფიციტი, მაღალკვალიფიციური კადრების განთქევა, საწარმოთა ხელმძღვანელების არასაკმარისი მზადყოფნა ახალ პირობებში სამუშაოდ, ღირსის განვითარების საკითხებში სახელმწიფოს მარეგულირებელი როლის დაქვეითება და სხვა ნეგატიური პროცესები, რომლებმაც განაპირობეს ძირითადად საქართველოს მრეწველობის უაღრესად მძიმე კრიზისული მდგომარეობა.

ამასთან ერთად, სამრეწველო საწარმოთა და ორგანიზაციათა პრივატიზაციისას, ადგილი ჰქონდა კამპანიურობას, მოუფიქრებელ

მიდგომებს. ამ პროცესს მოჰყვა მრეწველობის მართვის დეცენტრალიზაცია, მისი რეგულირების ერთიანი სისტემის მოშლა, გრადიციული სამეურნეო კავშირების რღვევა.

უკიდურესად არაოპტიმალურია მრეწველობის შიდა დარგობრივი სტრუქტურა. არსებითად შემცირდა გრადიციულად ექსპორტზე მომუშავე დარგების ხვედრითი წილი, წარმოებული პროდუქციის უდიდესი ნაწილი მოდის შიდა ბაზარზე ორიენტირებულ დარგებზე (კვების მრეწველობა, ელექტროენერჯეტიკა). უმოქმედოდაა ყოველი მეოთხე საწარმო, ხოლო მომუშავე საწარმოთა დიდი ნაწილი დაგვირთულია უმნიშვნელოდ. პერმანენტულად მცირდება მრეწველობაში დასაქმებულთა ოდენობა, მრეწველობის სექტორში კვლავ მაღალია ჩრდილოვანი ეკონომიკის ხვედრითი წილი.

როგორც აღნიშნული მდგომარეობის ანალიზი გვიჩვენებს, ქვეყნის მრეწველობაში შექმნილი მდგომარეობის მიზეზია არა მარტო ეკონომიკური და სამრეწველო ურთიერთკავშირების მოშლა და საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლის ობიექტური სიძნელეები, არამედ და არანაკლებად, გარდამავალი პერიოდის სამეურნეო რეფორმებისა და წინასწარმოფიქრებელი, დასაბუთებული პროგრამის უქონლობა.

მრეწველობაში არსებული მდგომარეობის ობიექტური შეუახება საშუალებას იძლევა განისაზღვროს მისი ფუნქციონირების ძირითადი სუსტი მხარეები:

- განვითარების სტრატეგიის უქონლობა;
- საწარმოების დაბალი ეფექტიანობა;
- მენეჯმენტის სისტემის უქონლობა და მენეჯერთა დიდი ნაწილის დაბალი კვალიფიკაცია;
- ბაზრის კონიუქტურის არასაკმარისი ცოდნა და გასაღების ბაზრის პრობლემა;
- მოძველებული საწარმოო-ტექნიკური ბაზა, ჩამორჩენილი ტექნოლოგია;
- საბრუნავი საშუალებების შევსების საკუთარი წყაროს უკიდურე

სად შემლუღულობის პირობებში მწირი საკრედიტო ბაზრის არსებობა;

- ენერგორესურსების მწვავე დეფიციტი.

მიუხედავად აღნიშნული სიძნელეებისა, ქვეყნის სამრეწველო სექტორში მიღწეულია გარკვეული პოზიტიური ძვრები; გაუმჯობესდა სამეწარმეო საქმიანობის მაკროეკონომიკური და სამართლებრივი გარემო, საწარმოებმა საბაზრო ეკონომიკის პირობებში დააგროვეს გარკვეული გამოცდილება, გაიზარდა მათი დამოუკიდებელი ფუნქციონირების ხარისხი, თანდათან ძალას იკრებს პრიაგომებული სექტორი, ყალიბდება კერძო მეწარმეთა ფენა, გრძელდება საწარმოთა რესტრუქტურის პროცესი, შემუშავებულია და მოქმედებაშია მრეწველობის სახელმწიფო მხარდაჭერის რიგი ღონისძიებები და სხვა, რაც თანამედროვე ეტაპზე აუცილებელ წინამძღვრებს ქმნის რეალური სამრეწველო პოლიტიკის შემუშავებისა და მისი უფრო მიზანმიმართული და კოორდინირებული განხორციელებისათვის.

სამრეწველო პოლიტიკის ცხოვრებაში გატარებამ ხელი უნდა შეუწყოს სამრეწველო კომპლექსში საბაზრო ეკონომიკის შესაბამისი გარდაქმნების შემდგომ გაღრმავებას, სამრეწველო საწარმოთა ფუნქციონირების გააქტიურებასა და მათი სტაბილური მუშაობის მიღწევას, რაც წარმოადგენს ეროვნული ეკონომიკის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისა და სოციალური პრობლემების გადაწყვეტის აუცილებელ პირობას.

II. სამრეწველო პოლიტიკის სტრატეგია, მიზნები და პრიორიტეტები

საქართველოს სამრეწველო პოლიტიკა განსაზღვრავს მრეწველობის სფეროში გასაგარეებელი სახელმწიფო პოლიტიკის ძირითად მიზნებს და ინსტრუმენტებს, რომლებიც უზრუნველყოფს საბაზრო ეკონომიკის პრინციპებს. ამასთან, სახელმწიფო რეგულირება გამოიყენება სახელმწიფოს ყოვლისშემძველ ჩარევას სამეურნეო საქმიანობაში, იგი გულისხმობს სრულყოფილი სამართლებრივი ბაზის შექმნითა და ეკონომიკური ბერკეტების ეფექტიანად გამოყენებით ხელსაყრელი პირობების ჩამოყალიბებას მრეწველობის მდგრადი ეკონომიკური და სოციალური განვითარების მისაღწევად.

ძველი სოციალისტური ეკონომიკური სისტემის საბაზრო ეკონომიკით შეცვლის პროცესში, ე.წ. გარდამავალ პერიოდში, ეკონომიკურ სისტემასთან ერთად იცვლება სახელმწიფოს როლი მრეწველობის ოპტიმალური ფუნქციონირების უზრუნველყოფაში. შესაბამისად აუცილებელი ხდება სახელმწიფო სამრეწველო პოლიტიკის არსის ახლებური გააზრება. საბაზრო ეკონომიკის პირობებში გრადიციული ინდუსტრიული პოლიტიკა გულისხმობს დარგების მიმართ სელექციურ მიდგომას, რაც გამოიხატება პრიორიტეტების დადგენაში და ამ პრიორიტეტებზე სახელმწიფოს ხელშეწყობი ღონისძიებების კონცენტრირებაში. სამრეწველო პოლიტიკის მიზნები წარმოადგენს ორიენტირს სამეურნეო სუბიექტების სამრეწველო და კომერციული საქმიანობის მიმართულების არჩევისას.

სახელმწიფო, სათანადო ბერკეტების მეშვეობით ანხორციელებს ბაზრის სტრუქტურის სრულყოფას, ეკონომიკის მიკრო და მაკრო ღონეებს შორის წარმოქმნილი დაპირისპირების მოხსნას, ეკონომიკის განვითარების ციკლური ხასიათიდან გამომდინარე ნეგატიური შედე-

გების შესუსტებას, რევიონების საქმიანობის კოორდინაციას, ეკონომიკის პოსტინდუსტრიული განვითარების პირობებში წარმოინდა პრინციპულად ახალი სამრეწველო პოლიტიკის საფუძვლები. შემუშავებული იქნა "ინდუსტრიული კონკურენტუნარიანობის ზრდის პოლიტიკა", რომელიც გარკვეულწილად მზლუდაეს გრადიციული სამრეწველო პოლიტიკის შემოთხსენებულ ინსტრუმენტებს - სახელმწიფოს ინვესტიციას ეკონომიკაში და დარგების მიმართ ხელექციურ მიდგომას. სანაცვლოდ შემოთავაზებულია მიდგომა რომლის თანახმად საწარმოს კონკურენტუნარიანობა თვით საწარმოს მიერ გაგარებული სტრატეგიით უნდა იყოს უზრუნველყოფილი, ხოლო სახელმწიფოს როლი მდგომარეობს იმაში, რომ შექმნას უნივერსალური ხელშემწყობი გარემო საწარმოთა ფუნქციონირებისათვის. კონცეფციის თანახმად სახელმწიფოს გემოქმედება ეკონომიკაზე შეიძლება განხორციელდეს ინტიტუციური მოწყობის რეგულირებით, მოკლევადიანი ეკონომიკური ტენდენციების მოდიფიცირებით და გრძელვადიანი ეკონომიკური ზრდის უზრუნველყოფით.

მოკლევადიან ტენდენციებზე სახელმწიფო გავლენას ახდენს მაკროეკონომიკური პოლიტიკის გაგარებით, ხოლო გრძელვადიან ეკონომიკურ ზრდას უზრუნველყოფს სტრატეგიული ინდუსტრიული პოლიტიკის მეშვეობით. სახელმწიფოს მხრიდან ეკონომიკური სტრატეგიის ინსტიტუციონალური ჩარჩოები რეგულირდება პარლამენტის მიერ შემუშავებული კანონების საშუალებით.

სამრეწველო პოლიტიკის კონცეფციის ჩამოყალიბებისას მხედველობაში იქნა მიღებული, მრეწველობის განვითარებისადმი თანამედროვე მიდგომები, ასევე საქართველოს ეკონომიკაში მოქმედი რეალური ფაქტორები:

- საბაზრო სტრუქტურის განუვითარებლობა;
- მრეწველობაში შექმნილი მძიმე მდგომარეობა;
- სახელმწიფო სტიმულირების შეზღუდული საშუალებები.

ამ ფაქტორების გათვალისწინებით მრეწველობის აღორძინების

პირველ ეტაპზე შემოთავაზებულია მიდგომა, რომელიც, ერთი მხრივ, მოიცავს გრადიციული სამრეწველო პოლიტიკის ელემენტებს, პრიორიტეტების ჩამოყალიბებას და შესაბამის მხარდამჭერ ღონისძიებებს (ბუნებრივი რესურსების, საწარმოო გამოცდილებისა და გრადიციების, სამეცნიერო-ტექნიკური პოტენციალის გათვალისწინებით), ხოლო მეორე მხრივ, ღონისძიებების კომპლექსს, რომელსაც ახორციელებს სახელმწიფო, სამამულო მრეწველობის ეფექტიანობის და კონკურენტუნარიანობის ამაღლების მიზნით, განურჩევლად დარგის სპეციფიკისა და საწარმოების საკუთრების ფორმისა.

აღნიშნული მიდგომა ითვალისწინებს უნივერსალური მაკროეკონომიკური ღონის რეგულირებიდან მრეწველობის მიკროეკონომიკური ღონის რეგულირებაზე გადასვლას, რასაც უნდა მოჰყვეს მრეწველობის ცალკეული დარგების მიმართ დიფერენცირებული პოლიტიკის გატარება და მიკროეკონომიკური სტაბილიზაციის სხვა კონკრეტული ღონისძიებების განხორციელება, რომლებიც სტრუქტურული გარდაქმნების პროცესში იხენენ თავს.

საქართველოს ხელსაყრელი გეოპოლიტიკური მდგომარეობა, მისი მონაწილეობა ევროპა-კავკასია-აზიის საგრანსპორტო ღერეულის ფუნქციონირებაში ქმნის ხელსაყრელ პირობებს სამამულო მრეწველობის აღორძინება-განვითარებისათვის, რაც მოგვემს საშუალებას უზრუნველევით სამრეწველო საწარმოთა მონაწილეობა საგრანსპორტო ღერეულის (საგრანსპორტო კომუნიკაციებისა და შესაბამისი ინფრასტრუქტურის) შექმნასა და მომსახურებაში. ამასთან, მეტად მნიშვნელოვანია ის გარემოება, რომ საგრანსპორტო ღერეუანი, ვარდა იმისა რომ განახორციელებს ნაკადების (არა მარტო საგვირთო) ორმხრივი მიმართულებით მოძრაობას, ერთდროულად იგი წარმოადგენს ხელსაყრელ არეალს, სადაც იქმნება ქვეყნის სამრეწველო პოტენციალის გამოყენების რეალური შესაძლებლობა. ასეთებს განეკუთვნება გრანზიგული ნედლეულის (მაგ. ნავთობის) გადამუშავება და შემდგომ მისი ჩართვა საგრანსპორტო ნაკადში, გექნოლოგიური და ეკონომიკური მიზანშეწონილობის პირობებში

გრანზიგული საქონლის შუალედური დამუშავება (მაკომპლექტებზე-
ლი ნაწილების დამზადება, სამრეწველო ნაკეთობის საბოლოო სახ-
ით აწყობა და სხვა). ამჟამად დროს საგრანსპორტო დერეფნის შექმნით
მნიშვნელოვნად ამაღლდება სამამულო საწარმოთა საინვესტიციო
მიმზიდველობა, გაფართოვდება მათი ეკონომიკური ურთიერთობა
საზღვარგარეთის პარტნიორებთან, რაც ქვეყნის სამრეწველო პოტენ-
ციალის ამოქმედების მნიშვნელოვან ფაქტორს წარმოადგენს.

სამრეწველო პოლიტიკის მიზნებისა და პრიორიტეტების გან-
საზღვრა ემყარება საქართველოში მრეწველობის განვითარების
რეალურად არსებულ ხელშემწყობ პირობებს, რომელთა შორის
აღსანიშნავია:

- გარკვეული სახელდელელო ბაზის არსებობა (როგორც მინერ-
ალური, ასევე სასოფლო-სამეურნეო);
- ევრაზიის საგრანსპორტო დერეფნის შექმნასა და მომსახურე-
ბაში სამამულო მრეწველობის მონაწილეობის შესაძლებლობა;
- გრადიციული საექსპორტო პროდუქციის შექმნისა და გასაღებ-
ის გამოცდილება;
- სამრეწველო პოტენციალის არსებობა შიდა ბაზრის მოთხოვ-
ნილების დასაკმაყოფილებლად;
- განვითარებული სამეცნიერო-ტექნიკური პოტენციალი და სამ-
რეწველო საქმიანობის გარკვეული გამოცდილება;
- კვალიფიციური და შედარებით იაფი მუშახელის გამოყენების
შესაძლებლობა;
- თავდაცვითი მნიშვნელობის პროდუქციაზე მოთხოვნილების
არსებობა და სამამულო მრეწველობის მიერ მისი ნაწილობრივი
დაკმაყოფილების შესაძლებლობა;
- მრეწველობისათვის საჭირო ინფრასტრუქტურის ელემენტების
არსებობა;
- აგრარული სექტორის პოტენციური მოთხოვნილების არსებობა
სამრეწველო პროდუქციაზე;
- შიდა და გარე ბაზრებზე კვების მრეწველობის პროდუქციის

პოტენციური კონკურენტუნარიანობა;

- ხელშემწყობი ბუნებრივი კლიმატური პირობები და საკურორტო-ტურისტული ბიზნესის ინდუსტრიული მომსახურების პერსპექტივები.

აღნიშნული ფაქტორების ვათვალისწინებით საქართველოს მრეწველობის განვითარების პრიორიტეტულ მიმართულებებად უნდა ჩაითვალოს:

- არსებული სანედლეულო ბაზის შენარჩუნება და შემდგომი განვითარება სამრეწველო პროდუქციის წარმოებისათვის (მანგანუმის და სპილენძის მადნები, ოქროსშემცველი და სამთო ქიმიის ნედლეული, ბუნებრივი სამშენებლო და მოსაპირკეთებელი მასალების ნედლეული, სამკურნალო მცენარეები, ხე-ტყე, ტყავ-ნედლეული, აბრეშუმის წარმოების ნედლეული, უხეში მაგყლი, სამხრეთული და სუბტროპიკული კულტურებიდან მიღებული ნედლეული);

- საექსპორტო პროდუქციის (სპილენძისა და მანგანუმის კონცენტრატები, ფოლადის მილები, კონსტრუქციული ნაგლინი, ლითონური სპილენძი, აზოტოვანი სასუქები, ციანმარილები, მანგანუმის შენადნობები, მანგანუმშემცველი პროდუქტები, დარიშხანის შემცველი პროდუქტები, სინთეზური ბოჭკო, სამთო ქიმიის პროდუქცია, მანქანათმშენებლობის კომპლექსის ზოგიერთი პროდუქცია, სამკურნალო საშუალებები ბუნებრივ ნედლეულზე, ბუნებრივი მოსაპირკეთებელი მასალები, კვების მრეწველობის პროდუქცია) წარმოებისათვის ხელშემწყობი გარემოს შექმნა;

- ადგილობრივი ნედლეულის ბაზაზე ელექტრონიკისა და ელექტროენერგეტიკული მრეწველობის განვითარება, არაგრადიციული ენერგორესურსების ათვისება, პილრო-ენერგორესურსების ოპტიმალური გამოყენება, სათბობის მრეწველობის განვითარება, მეორე ენერგეტიკის სექტორისათვის და მათ შორის განახლებადი ენერჯის წყაროების გამოყენებისათვის დანადგარ-მოწყობილობათა წარმოება;

- ევროპა-აზიის საგრანსპორტო დერეფნის სამრეწველო მოთხოვნილების და მომსახურების სექტორების დაკმაყოფილებაზე ორიენ-

გირებული დარგების განვითარება (საგრანსპორტო საშუალებები, საგზაო ტექნიკა, სასიგნალო-საავარიო აპარატურა და მოწყობილობა, სპეციალური კონსტრუქციების სამშენებლო მასალების წარმოება);

- კვების მრეწველობის საწარმოთა რეაბილიტაცია და განვითარება, შესაბამისი პროდუქციის (ღვინო და ღვინის პროდუქტები, ჩაი, სასმელი და მინერალური წყლები, ხილისა და ბოსტნეულის კონსერვები, უთერმეთები) წარმოება;

- საქართველოს სპეციფიკის გათვალისწინებით სოფლის მეურნეობისა და კვების მრეწველობისათვის მანქანა-დანადგარების წარმოება (მცირეგაბარტიანი სამთო-ვაკისი სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკა და მოწყობილობა-დანადგარები ჩაის, ყურძნის, ტექნიკური კულტურების, ხილის, თამბაქოს და სხვა მოვლა-მოყვანისა და გადამუშავებისათვის);

- ეროვნული თავდაცვის დოქტრინით განსაზღვრულ ფარგლებში თავდაცვითი მრეწველობის ფუნქციონირება*;

- აღგილობრივ და გარე ბაზარზე ორიენტირებული მსუბუქი მრეწველობის და საყოფაცხოვრებო მოხმარების სამრეწველო პროდუქციის წარმოება. ამასთან, უნდა აღინიშნოს, რომ საქართველო შედარებით ღარიბია მსუბუქი მრეწველობისათვის საჭირო ადგილობრივი ნედლეულით. ქვეყანაში მცირე რაოდენობით მზადდება მაგყლი, გყავნელეული, აბრეშუმის პარკი, ქიმიური ბოჭკო და ძაფი. მომავალში შესაძლებელია მოგიერთი ამ სახეობის ნედლეულის წარმოების მნიშვნელოვანი გაზრდა. პირველ რიგში ეს ეხება აბრეშუმის პარკსა და ქიმიური ბოჭკოს წარმოების აღდგენის რეალურ შესაძლებლობათა გამოყენებას და მასთან დაკავშირებულ გრადიციულ დარგთა აღორძინების პერსპექტივებს.

სამრეწველო სტრატეგიისა და პოლიტიკის განხორციელება ეფუძნება თანამედროვე მიდგომებს მრეწველობის დარგში ვარემ-

* სამხედრო მრეწველობის განვითარების სტრატეგია მოცემულია კონკურსის ცალკე თავში (დახურული ნაწილი).

ოს დაცვის ღონისძიებების აუცილებელი ვათვალისწინებით. კერძოდ, მრეწველობის მდგრადი განვითარების უზრუნველყოფას, “სასიცოცხლო ციკლის“ მიდგომას, “უფრო სუფთა წარმოებას“, გარემოს დაცვითი სტანდარტიზირებული მართვის სისტემის შემუშავებასა და დანერგვას, ეკომარკირებას და გარემოს დაცვით სხვა აუცილებელ ასპექტებს.

სამრეწველო პოლიტიკის განხორციელება ხანგრძლივი და თანდათანობითი პროცესია. შეზღუდული რესურსების პირობებში აუცილებელია პრიორიტეტების რანჟირება გარკვეულ ეტაპებზე დარგის წინაშე მდგარი უპირველესი ამოცანების დროულად გადაწყვეტის მიზნით, დარგების მდგომარეობისა და ეკონომიკურ შესაძლებლობათა ვათვალისწინებით და მათი რეალიზაცია სახელმწიფო მიზნობრივი პროგრამების მეშვეობით.

წინამდებარე სამრეწველო პოლიტიკის კონცეფციით განსაზღვრული პრიორიტეტების, მათი რეალიზაციის ეტაპების, საწარმოთა საკუთრების ფორმების ცვლილებების, რესტრუქტურისაციის გეგმებისა და ინვესტიციების მოზიდვის შესაძლო მასშტაბების ვათვალისწინებით სამრეწველო პროდუქციის წარმოების საერთო მოცულობის ზრდა 2001 წლამდე, 1996 წელთან შედარებით წინასწარი საპროგნოზო გაანგარიშებით ნაეარაუდევია 1,9-2,1-ჯერ.

ამასთან ნაეარაუდევია, რომ უფრო სწრაფი ტემპით გაიზრდება ისეთი დარგები, როგორცაა მეტალურგიული მრეწველობა (4-ჯერ), ქიმიური მრეწველობა (2-ჯერ), მანქანათმშენებლობა (2,5-ჯერ), სამუენ მასალათა მრეწველობა (3,9-ჯერ), მსუბუქი მრეწველობა (1,9-ჯერ). წარმოების მოცულობის ზრდის შედარებით დაბალი ტემპები მოსალოდნელია ელექტროენერგეტიკასა და კვების მრეწველობაში (შესაბამისად 1,5-ჯერ და 1,4-ჯერ). მრეწველობის ცალკეულ დარგთა ზრდის ასეთი ტემპები უზრუნველყოფს მრეწველობის უფრო სრულყოფილი დარგობრივი სტრუქტურის ჩამოყალიბებას, რაც, თავის მხრივ, ხელს შეუწყობს მთლიანად მრეწველობის წინაშე მდგარი ამოცანების გადაწყვეტას.

III. ბუნებრივი სანედლეულო რესურსები

ქვეყნის ბუნებრივმა სანედლეულო - რესურსებმა უნდა უზრუნველყოს მინერალური ნედლეულის მომხმარებელი სამრეწველო - სამეურნეო კომპლექსების განვითარება, რისთვისაც საქართველოს აუცილებელი პოტენციალი გააჩნია.

საქართველოს მინერალურ - რესურსულ პოტენციალს ქმნის 450 საბადო სახელმწიფო ბალანსზე აღრიცხული მარაგებით.

საქართველოს ტერიტორიაზე მოიპოვება მეგალურგიული მრეწველობის განვითარებისათვის საჭირო მანგანუმის, სპილენძის და სხვა ლითონების სანედლეულო წიაღისეული. მათგან განსაკუთრებით აღსანიშნავია მანგანუმისა და სპილენძის საბადო.

მანგანუმის მადნის მარაგის 90,7 პროცენტი თავმოყრილია ჭიათურის აუზში. მისი მარაგი შეადგენს 244,74 მლნ ტონას.

ფერადი მეგალურგიის განვითარებისათვის ქვეყნის ტერიტორიაზე მოიპოვება სპილენძის, გყვია - თუთიის, ოქროს, ვერცხლის და სხვა წიაღისეული. ამათგან განსაკუთრებით აღსანიშნავია მადნეულის სპილენძის პოლილითონური საბადო, რომლის მარაგი დღეისათვის 213,5 ათასი ტონა ლითონური სპილენძია.

საქართველოში სასარგებლო წიაღისეულ საბადოთა ბალანსზე ირიცხება გყვია-თუთიის რამოდენიმე საბადო. გარდა ამისა ქვეყნის ტერიტორიაზე წარმოდგენილია მეგალურგიული წარმოებისათვის საჭირო ისეთი დამხმარე ნედლეული, როგორცაა დოლომიტები, საფლუსე კირქვები და სხვა.

საქართველო მდიდარია სამთო-ქიმიური ნედლეულითაც. ასე, მაგალითად, ბარიტის საერთო მარაგი საქართველოში 9174 ათას ტონას ჭარბობს, რომელთაგან 3662 ათასი ტონა ირიცხება აფშრის საბადოზე რთულ გეოგრაფიულ პირობებში. ამგვარად, საქართველოს ბარიტის მარაგი რეალურად 5512 ათას ტონას შეადგენს, ქვეყ-

ანაში არის ასევე ბენგონიგური თიხების საბადოებიც. მათი საერთო მარაგი შეადგენს დაახლოებით 17 მლნ ტონას. სამთო-ქიმიური ნედლეულიდან განსაკუთრებით აღსანიშნავია დარიშხანის საბადოები. უაღრესად მიშენელოვანი სამთო - ქიმიური ნედლეულია დიაგომიგი. ახალციხეში განლაგებული ქისათბის საბადოს დიაგომიგი თავისი ხარისხით არ ჩამოუვარდება მსოფლიოში ცნობილ ლამპოკის საბადოს დიაგომიგს (აშშ). გარდა ამისა, ქვეყანას მდიდარი სანედლეულო ბაზა გააჩნია ქიმიური ფარმაცევტული მრეწველობის განვითარებისათვის.

საქართველოს კარგი სანედლეულო ბაზა გააჩნია საშენ მასალათა მრეწველობის განვითარებისათვის. მაგალითად, ცემენტის მრეწველობისათვის არსებობს კირქვის სამი გამოკველული საბადო თითქმის 200 მლნ ტონა საერთო მარაგებით და თიხების სამი საბადო 75 მლნ ტონა მარაგით. მათ შეუძლიათ ცემენტის წარმოების უზრუნველყოფა არანაკლებ 50 წლის განმავლობაში. არსებობს სააგურე თიხის 60-მდე საბადო 46,5 მლნ კმ თიხის მარაგით. აღნიშნულ მარაგებს შეუძლიათ სულ მცირე 20 წლის განმავლობაში უზრუნველყონ აგურის წარმოება ნედლეულით.

საქართველოში არსებობს პერლიტების საბადო (ფარაუნის საბადო), რომლის მარაგი შეადგენს 14 მლნ კმ-ს. მას გამოყენების ფართო სპექტრი გააჩნია (კვების მრეწველობა, საშენ მასალათა მრეწველობა და სხვა) დიდია მათზე საექსპორტო მოთხოვნილება.

სამრეწველო ღირებულებით და ხარისხობრივი თვისებებით გამოირჩევა საქართველოში არსებული მოსაპირკეთებელი ქვები, რომელთა განსაკუთრებით გამორჩეული მსხვილი საბადოებია კურსების (გუმენტი), ბოლნისის (გუფი), მოლითის, სადახლოს და სალიეთის (მარმარილო და მარმარილოსებური კირქვა). მნიშვნელოვანი რაოდენობით მოიპოვება თაბაშირი, გაჯი, კერამიკის თიხები, ცარცისებური კირქვა და სხვა სამშენებლო მასალები.

საქართველოს სახელმწიფო გყის ფონდი შეადგენს 2988 ათას პექტარს, ხოლო გყით დაფარული ფართობი 2752 ათას პექტარს, ანუ

ტერიტორიის 39,6%-ს. საქართველოს ტყეები მდიდარია მრავალსახ-
ოვანი ხის ჯიშებით, რომელთაგან მრავალი მათგანი გამოიყენება
ხის დამამუშავებელ მრეწველობაში და სხვა დარგებში. განსაკუთრე-
ბით აღსანიშნავია, წიფლის მარაგი (179,9 მლნ კმ). მაგრამ ტყის
ძირითადი მასივები განლაგებულია მთის ფერდობებზე. ეს ტყეები კი
უპირველეს ყოვლისა, წყალშემნახავ, ნიადაგდაცვით, სანიტარულ-
ჰიგიენურ და გამაჯანსაღებელ ფუნქციებს ასრულებენ. აქედან გა-
მომდინარე, ტყის ჭრა ჩვენთან ატარებს შეზღუდულ ხასიათს.

დღეისათვის ქვეყნის სანედლეულო რესურსებიდან სამრეწველო
ბრუნვაში ჩართულია მისი შედარებით მცირე ნაწილი. პრაქტიკუ-
ლად ჯერ-ჯერობით სამუშაოები მიმდინარეობს ბოლნისისა და ჭია-
თურის საბადოებზე.

ს.ს. “ფეროს” მოთხოვნილება მანგანუმის მადანზე ამჟამად შეად-
გენს 80-100 ათას ტონას. სააქციო საზოგადოების განვითარების პერ-
სპექტიული პროგრამის შესაბამისად მანგანუმის კონცენტრატზე
მოთხოვნილების გაზრდა ნავარაუდევია 340 ათასი ტონის ფარგლებში.

ძალზე შეზღუდული მასშტაბები გააჩნია ასევე სამთომადნის
რესურსების გამოყენებას ს.ს. “მადნეულში”, რომელიც ოქროს სპილენ-
ძის და ტელურას შემცველ სპილენძის კონცენტრატებს ამუშავებს (12
ათასი ტონა სპილენძის კონცენტრატი წელიწადში). ს.ს. “მად იულის”
ძირითადი ფონდების განახლების შემდგომ სპილენძის კონცენტრატ-
ის წარმოება შეიძლება გაიზარდოს 40 ათას ტონამდე.

ქვეყნის სანედლეულო – რესურსული პოლიტიკა ორიენტირებუ-
ლი უნდა იყოს სასარგებლო წიაღისეულის შემსწავლელ, მომზადებელ,
გადამამუშავებელ, პროდუქციის მწარმოებელ და მის მომხმარებელ
დარგებს შორის ორგანული კავშირების ფორმირებაზე, რითაც მიიღ-
წევა ქვეყნის სამეურნეო – ეკონომიკური წონასწორობა და აქმნება
მისი სტაბილური განვითარების აუცილებელი პირობა.

საქართველოს ეკონომიკური განვითარების შემდგომი და აქარება
ძირითადად დამოკიდებული იქნება იმ მაკროეკონომიკურ მიმდებ-
რომელსაც ქვეყანა აირჩევს არსებული ბუნებრივი რესურსების

გამოყენების ბაზაზე მრეწველობის შეკრული სისტემის ჩამოყალიბებისათვის, რისთვისაც მრეწველობის სამინისტროსა და გეოლოგიის სახელმწიფო დეპარტამენტის მიერ მუშავდება სპეციალური მიზნობრივი სახელმწიფო პროგრამა.

ამასთან, საბაზრო ეკონომიკის პრინციპებიდან გამომდინარე, ქვეყნის სანედლეულო ბაზის პრაგმატული შეფასების მიდგომიდან უნდა გადავიდეთ უპირატესად ეკონომიკურ მიდგომაზე, როდესაც მინერალური რესურსები განიხილება, როგორც უძრავი მატერიალური ქონების ფორმა, რომელიც მონაწილეობას ღებულობს საერთაშორისო საბაზრო ურთიერთობებში ამ ურთიერთობებისათვის დამახასიათებელი ყველა ეკონომიკური მაჩვენებლით.

IV. მრეწველობის რეგულირებისა და მართვის სისტემა

საბაზრო ეკონომიკის ურთიერთობაზე გადასვლაზე მრეწველობაში არსებობდა ცენტრალიზებული დაგეგმვის პრინციპებზე აგებული დარგობრივი ვერტიკალური მართვის სისტემა, როდესაც დარგის სახელმწიფო ორგანოები ადგენდნენ პროდუქციის წარმოების მოცულობას, მის განაწილებას, უზრუნველყოფდნენ კოოპერირებას, მატერიალურ-ტექნიკურ მომარაგებას და სხვა.

გარდამავალ ეტაპზე აღნიშნული უწყციები უშუალოდ დაეკისრათ საბაზრო პირობებისათვის გამოუცდელ საწარმოებს, რამაც ამ პირობებში მათი აუცილებელი ადაპტირება მოითხოვა.

მრეწველობის სფეროში პრაქტიკულად უპირატესი გაერელება კპოვა სააქციო საზოგადოების ფორმამ.

თანამედროვე ეტაპზე სააქციო საზოგადოებაში, სადაც დიდია სახელმწიფო ქონების წილი, მეთვალყურეთა საბჭოებს ნაკლებად ეკისრებათ პასუხისმგებლობა საწარმო-სამეურნეო საქმიანობის შედეგებზე, საწარმოების ეფექტიანობაზე და სხვა. მართვის ასეთი ჯგუფების მხრიდან აუცილებელია სახელმწიფო ინტერესების დაცვის ძლიერი მოტივირება, რაც სააქციო საზოგადოების ეფექტურობის ამაღლების ძირითადი პირობაა.

საწარმოთა მართვის ეფექტიანობის ამაღლებისათვის გადაუდებლად აუცილებელია საბაზრო სრგუქტურების განვითარება, რაც საკუთრების უფლებების შემდგომი დანაწილებისათვის არის საჭირო, რათა პრივატიზების პროცესი გახდეს მრავალჯერადი, თბიქტურად განვითარებადი პროცესი, რომელიც რეგულირდება საბაზრო ეკონომიკის თანამედროვე ცივილიზებული მეთოდებით. აუცილებელია სააქციო საზოგადოებათა აქციების რეალური ღირებულების

მეფასების შექანიზმის - საფონდო ბირჟის ფორმირება, რომელიც დღეისათვის ფაქტიურად არ არსებობს. საყურადღებოა, ისიც, რომ არ არსებობს აქციების ბაზარი, როგორც გამყიდველის (ფაქტიურად დღევანდელ მფლობელებს პირითადად უპირობოდ და მინიმალურ ფასებში აქვთ შეძენილი აქციები), ასევე მყიდველის მხრივ, რომელსაც არ გააჩნია შესაბამისი სახსრები და, მეორეს მხრივ, არა აქვს დაინტერესება, ვინაიდან მრეწველობა სტაგნაციაშია, ვერ უძლებს უცხოურ კონკურენციას, არ მომხდარა საწარმოთა ორგანიზაციულ-ტექნიკური რესტრუქტურირება.

ასევე საჭიროა შეიქმნას სააქციო საზოგადოების (სადაც არის სახელმწიფოს წილობრივი მონაწილეობა) ფუნქციონირების მეფასების ქმედითი სისტემა, რომელშიც სრულყოფილად იქნება წარმოდგენილი სახელმწიფო ინტერესების დაცვის მექანიზმი. ამასთან დაკავშირებით, ახლებურადაა გასაამრებელი სახელმწიფოს წარმომადგენლების სტატუსი და ფუნქციები, ამ პროცესში სამრეწველო პოლიტიკის გამტარებელი ორგანოების მონაწილეობის დონე, რომელიც განახორციელებს საპრივატიზაციო ვალდებულებების შესრულებაზე კონტროლს, შესაბამისი სახელშეკრულებო პირობების მკაცრი დაცვით სამრეწველო საწარმოსათვის კანონით მინიჭებული უფლებების შეზღუდვის გარეშე.

აღსანიშნავია გარკვეული დადებითი ტენდენციები, რომლებიც წარმოჩინდნენ მსხვილი სააქციო საზოგადოებების ფუნქციონირებისას რომელთა პრივატიზაცია განხორციელდა საინვესტიციო პროგრამებით, რადგანაც ასეთი პროგრამები იძლევა საპრივატიზაციო ვალდებულებების შესრულებაზე კონტროლის განხორციელების საშუალებას. ამასთან განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება საგენდერო პირობების მომზადების დონეს, მათ საჯაროობას, მმართველი კომპანიების, ინვესტორების, საწარმოთა ხელმძღვანელების და შრომითი კოლექტივების ურთიერთმისაღები ინტერესების გათვალისწინებას, მთლიანად ამ პროცესების სწორად წარმართვას, რათა საბოლოო ჯამში უზრუნველყოფილ იქნას მათი ერთობლივი საქმი-

ანობის გააქტიურება და საწარმოს სტაბილური (მომგებიანი) ფუნქციონირების მიღწევა.

სახელმწიფო ატარებს სტიმულირების განსაკუთრებულ ღონისძიებებს მთელ რივ მნიშვნელოვან მიმართულებებზე, მათ შორის:

ეკონომიკური უსაფრთხოების უზრუნველყოფა, სახელმწიფო ქვეყნის ეკონომიკური უსაფრთხოების კონცეფციის შესაბამისად უზრუნველყოფს ეროვნული ინგერესების დაცვის და განვითარების სტრატეგიის რეალიზაციას, პრიორიტეტების განსაზღვრას, სისტემის ფუნქციონირებისათვის სამართლებრივი საფუძვლების მომზადებას, ინვესტიციებისა და საკრედიტო რესურსების მოზიდვისათვის ხელშეწყობას, სახელმწიფო შესყიდვების მექანიზმის სრულყოფას და სხვა აუცილებელი ღონისძიებების განხორციელებას.

ეკონომიკური უსაფრთხოების კრიტერიუმად უნდა ჩაითვალოს სახელმწიფო სტრატეგიის შესაბამისობის უზრუნველყოფა ეფექტური ეკონომიკური პოლიტიკის გატარებასთან და ამ პოლიტიკის მიმართ ნდობის მოპოვება, როგორც ქვეყნის შიგნით, ასევე საერთაშორისო დონეზე.

მრეწველობაში ეკონომიკური უსაფრთხოების ინდიკატორები ახასიათებენ მისი განვითარების ტენდენციებს, ეკონომიკურ ეფექტიანობას და სხვა. კერძოდ, უსაფრთხოების ნეგატიური ტენდენციები ვლინდება პროდუქციის წარმოების ზრდის ტემპების შემცირებაში, მთლიან შიდა პროდუქტში მრეწველობის ხვედრითი წილის შემცირებაში, ავარიებისა და კატასტროფების საფრთხეში, წარმოების დანახარჯების ზრდაში, საექსპორტო პოტენციალის შემცირებაში, უმუშევრობის ზრდაში და სხვა კონკრეტულ მაჩვენებლებში, რომელთა გაუმჯობესება და მრეწველობის რითმული მუშაობისათვის ყოველმხრივ ხელშეწყობა სახელმწიფოს სამრეწველო სტრატეგიის ძირითად ამოცანას და მრეწველობის რეგულირების მთავარ მიზანს წარმოადგენს, როგორც თანამედროვე ეტაპზე. ასევე საბაზრო ეკონომიკის განვითარების შემდგომ პერიოდში.

მენეჯმენტის ბაპლირება, სტრატეგიული მენეჯმენტის, ბაზრის

ანალიზისა და რაციონალური ფინანსირების საფუძველზე მენეჯერების და სამუშაო რგოლის ხელმძღვანელების მომზადებისა და გადამზადების სისტემის ორგანიზაცია, საკუთარი და საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციების სახსრების მოზიდვა გრეინინგის პროგრამების უზრუნველსაყოფად. საინვესტიციო ფონდების საშუალებით, აგრეთვე საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციების მხარდაჭერით ორგანიზებულ კურსებსა და სემინარებზე მრეწველობის, მათ შორის მსხვილ საწარმოთა ხელმძღვანელების და სამუშაო რგოლის მუშაკების ფართოდ ჩართვა.

ვინაიდან საწარმოები დამოუკიდებლად მენეჯერების მომზადების პრობლემას ვერ დაძლევენ, სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს ამ პროცესში აქტიური ჩარევა.

ამასთან, რამდენადაც საწარმოების მართვის ფორმები უშუალოდ არის დაკავშირებული ქვეყნის სპეციფიკაზე, მის სოციალურ, ეკონომიკურ, კულტურულ გრადიციებზე, ხელმძღვანელი კადრების საზღვარგარეთ მომზადებასთან ერთად, ძირითადი ორიენტაცია ალებულ უნდა იქნეს ამ ფაქტორების გათვალისწინებით სპეციფიკური გრეინინგის პროგრამების შემუშავებაზე. ეს პროგრამები უნდა შედგეს საერთაშორისო გამოცდილების გათვალისწინებით, ქვეყნის შიგნით ამისათვის აუცილებელი სასწავლო ბაზის შექმნის საფუძველზე. აღნიშნულ საქმიანობაში მიზანშეწონილია აგრეთვე კომერციული სასწავლო ინსტიტუტების ფართო ქსელის ჩართვა.

სხვებული პროგრამები უნდა მომზადდეს განათლების, საქართველოს შრომის, სოციალური დაცვისა და დასაქმების, მრეწველობის სამინისტროსა და სხვა დაინტერესებული სამინისტროებისა და უწყებების ერთობლივი მონაწილეობით.

მრეწველობის კვალიფიციური ხელმძღვანელი კადრების უზრუნველყოფის საკოორდინაციო ფუნქციების შესრულება სხვა თანაბარ პირობებში უნდა დაეკისროს მრეწველობის სამინისტროს, რომელიც უნდა მოიცავდეს არა მარტო სახელმწიფო საწარმოებსა და ორგანიზაციებს, არამედ კერძო ბიზნესის სფეროსაც.

მცირე და საშუალო საწარმოთა უზენაესი დონის ხელშეწყობა

მცირე და საშუალო საწარმოების სახელმწიფოებრივი მხარდაჭერა მრეწველობის წარმატებული რეფორმირებისა და განვითარების გადამწყვეტი ფაქტორია, იგი მრეწველობის სახელმწიფო პოლიტიკის უმთავრეს ამოცანას წარმოადგენს.

მცირე სამრეწველო საწარმოების მუშაობის შედეგები მოწმობს, რომ ამ სექტორს გააჩნია მაღალი პოტენციალი და სიცოცხლისუნარიანობა.

1998 წელს 2143 მცირე საწარმოს მიერ წარმოებული საქონლისა და მომსახურების მოცულობამ ძირითადი საქმიანობის მიხედვით 128,6 მლნ. ლარი შეადგინა (მთელი სამრეწველო პროდუქციის 15,8%), წინა წელთან შედარებით 9,0 მლნ ლარით ანუ 7,6%-ით მეტი.

მცირე და საშუალო საწარმოთა სახელმწიფოებრივი მხარდაჭერის ამოცანად უნდა განისაზღვროს ამ სექტორის მდგრადი განვითარებისა და ახალი საშუალო ადგილების შექმნის სახელმწიფო პროგრამის ჩამოყალიბება.

სახელმწიფო პროგრამა უნდა წარმოადგენდეს ურთიერთდაკავშირებულ ღონისძიებათა კომპლექსს, რომელშიც გათვალისწინებული იქნება ნორმატიულ-სამართლებრივი, საკადრო და საფინანსო-საკრედიტო უზრუნველყოფის ზომები, ინფრასტრუქტურის ელემენტების შექმნა, აღრიცხვის და დაბეგვრის სისტემის სრულყოფა, ინფორმაციულ-ტექნიკური დახმარება. ამასთან, აუცილებელი პირობების შექმნის კვალობაზე, მიზანშეწონილად შეიძლება ჩაითვალოს სამრეწველო ზონების კომპონენტების შექმნა, (გექნო-პარკები, ბიზნეს-ინკუბატორები, საინოვაციო ცენტრები, მეწარმეობის მხარდაჭერი სააგენტოები და ა. შ.)

მცირე და საშუალო საწარმოთა სახელმწიფოებრივი მხარდაჭერის პროგრამაში აუცილებელია გათვალისწინებული იქნეს რეგიონული ასპექტი, რამდენადაც ეს საქმიანობა ძირითადად ორიენტირებულია ადგილობრივ ბაზარზე და ემყარება ადგილობრივი ნედლეულისა და შრომითი რესურსების გამოყენებას.

სამრეწველო ინფრასტრუქტურის განვითარება საბაზრო ურთ-

იერთობებისათვის დამახასიათებელი და მისი ფუნქციონირებისათვის აუცილებელი ინფრასტრუქტურის განვითარებამ უნდა შექმნას პირობები მრეწველობის ცალკეული მიმართულებების, საწარმოების, პროდუქციისა და მწარმოების სახეობების განვითარებისათვის, საწარმოთა შორის კოოპერირების ხელშეწყობისათვის, იმპორტ-ექსპორტული, ადგილობრივი ნელელულით დამზადებული პროდუქციის წარმოების გაფართოებისათვის. მრეწველობის რეაბილიტაციისა და განვითარებისათვის უნდა ჩამოყალიბდეს მომსახურე საბაზრო სტრუქტურები: საფონდო ბირჟები, საინვესტიციო-საფინანსო და სადაზღვევო კომპანიები, სააუდიტო, სალიზინგო, საკონსულტაციო, ინჟინერინგული და სხვა სამსახურები.

ფულად-საპრედიტო და საგადასახადო სისტემები ოპტიმალური ფისკალური და მონეტარული პოლიტიკის ფორმირებამ უნდა შექმნას კაპიტალურ დაბანდებათა გაზრდის საშუალებას. მომავალში კი ფულად-საკრედიტო სისტემის სტაბილურობის კვალობაზე აუცილებელია მონეტარული პოლიტიკის თანდათანობითი მოდიფიცირება, რომელიც ხელს შეუწყობს კონკურენტუნარიანი საექსპორტო პროდუქციის წარმოებას და, საბოლოო ჯამში, კაპიტალური დაბანდებების მრდას მრეწველობაში (ისევე როგორც მაკროეკონომიკის წარმოების სხვა დარგებში). საგადასახადო პოლიტიკის სრულყოფის დამახასიათებელი ნიშანი უნდა გახდეს საგადასახადო აღმინისგრაფიკის სრულყოფა და საგადასახადო ბაზის გაფართოების პირობებში გადასახადების ამოღების მექანიზმების გამარტივება, რაც პირველ რიგში აუცილებელია ექსპორტის ხელშეწყობის გარემოს შექმნისა და პრიორიტეტული მიმართულებების სტიმულირებისათვის.

სამეცნიერო-ტექნიკური პროგრესი სამეცნიერო გექნიკური პოტენციალის რესტრუქტურირება უნდა წარიმართოს პრიორიტეტულ მიმართულებათა განვითარების უზრუნველყოფისათვის, თანამედროვე ეკოლოგიურად უსაფრთხო გექნიკისა და გექნოლოგიებისათვისებისათვის ხელშესაწყობად, კონკურენტუნარიანი პროდუქცი-

ის წარმოების გასაფართოებლად;

სტანდარტიზაცია, მეტროლოგია, სერტიფიცირება, სტანდარტიზაციის, მეტროლოგიისა და სერტიფიცირების სისტემის სრულყოფის ძირითად შინაარსს წარმოადგენს დსთ-ის ქვეყნების სახელმწიფოთაშორისი სტანდარტების ეტაპობრივი შეცვლა ევროგაერთიანების სტანდარტებით და გექნიკური რეგლამენტებით, გარემოსა და უსაფრთხოების დაცვის მოთხოვნათა უზრუნველყოფა პროდუქციის წარმოებისა და მოხმარების პროცესში, პროდუქციის ნიშანდების თანამედროვე პრინციპების გამოყენება, სამომხმარებლო ბაზრის დაცვა უხარისხო პროდუქციისაგან და ფალსიფიცირებისაგან;

აღმისხვა-ანგარიშგამის სრულყოფა, უზრუნველყოფილ უნდა იქნეს მრეწველობის სფეროში საერთაშორისო საფინანსო და საბუღალტრო სტანდარტების დანერგვა შესაბამისი პროგრამული უზრუნველყოფის და კომპიუტერული გექნიკის გამოყენებით;

ჩრდილოვანი ეკონომიკის გასშტაბების შემძირებისა და უსარისხო პროდუქციისაგან სამომხმარებლო ბაზრის დაცვის ღონისძიებათა გატარება, განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება ღონისძიებების განხორციელებას საბაჟო მექანიზმის სრულყოფისათვის, რომელიც აღკვეთს ქვეყანაში დემპინგურ ფასებში და უსტანდარტო სამომხმარებლო პროდუქციის შემოღწევას, საკანონმდებლო და კანონქვემდებარე აქტების მომზადებას ბაზრის დაცვის საკითხებზე ისეთი მექანიზმების გამოყენებით, რომელიც არ შექმნის წინააღმდეგობას საქართველოს მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციაში მონაწილეობის თვალსაზრისით.

მრეწველობის მართვის და რეგულირების სახელმწიფო ღონისძიებების ორგანო მრეწველობის სამინისტრო, რომელიც უფლებამოსილია დაამუშაოს და პრაქტიკაში განახორციელოს სახელმწიფო პოლიტიკა მრეწველობის სისტემაში. სამინისტრო წარმოადგენს ფუნქციონალური მართვის ორგანოს, იგი თავისი საქმიანობით ხელს უწყობს მეწარმეობის განვითარებას და ორგანიზაციას უკეთებს სახელმწიფო პოლიტიკით განსაზღვრული ღონისძიებების შემუშავე-

ბას და დროულად შესრულებას. ამ მიზნით შეიმუშავებ ცალკეული დარგების განვითარების სტრატეგიასა და მისი განხორციელების რეკომენდაციებს, მრეწველობის სამინისტრო თავის ფუნქციებს ანხორციელებს სხვა ფუნქციონალურ სამინისტროებთან, უწყებებთან და გერიგორიალური მართვის ადმინისტრაციასთან მჭიდრო თანამშრომლობით.

V. სტრუქტურული ბარლაქმნების პოლიტიკა

თანამედროვე პირობებში მრეწველობის აღორძინების ერთ-ერთ მთავარ ფაქტორს წარმოადგენს მეწარმე სუბიექტების საბაზრო პირობებისადმი ადაპტირების პრობლემა. საწარმოთა რეფორმირება სამართლებრივი, საფინანსო, მმართველობითი, ტექნოლოგიური, მარკეტინგული რეორგანიზაციის თვალსაზრისით მიმდინარეობს მეტად ნელი ტემპით, ძირითადი ფონდების უდიდესი ნაწილი საჭიროებს განახლებას, გარკვეული ნაწილი ლიკვიდაციას. არსებული სიმძლავრეები რაოდენობრივად ღიდად აღემატება საბაზრო მოთხოვნილებას შესაბამის პროდუქციაზე, უმეტეს შემთხვევაში არ არსებობს პროფესიულ ღონეზე შემუშავებული მიკროეკონომიკური პოლიტიკა და წარმოების ფუნქციონირების შესაბამისი სტრატეგია.

რესტრუქტურიზაცია წარმოადგენს კომპლექსურ პროცესს, რომლის მიზანია მულტივალ ცვალებადი ეკონომიკური გარემოს, ტექნოლოგიათა განვითარების და კონკურენციის პირობებში შეინარჩუნოს მეწარმე სუბიექტის რენტაბელური ფუნქციონირება.

აქედან გამომდინარე რესტრუქტურიზაცია მრეწველობის ეფექტიანობის ამაღლების ძირითადი ბერკეტია.

მსოფლიოში არსებული პრაქტიკის მიხედვით ეფექტიან რესტრუქტურირებას წინ უსწრებს საწარმოთა პრივატიზება, რამდენადაც მიღებულია, რომ სტრუქტურული ცვლილებების განხორციელება უშუალოდ თვით საწარმოს მესაკუთრის ფინანსურ და ქონებრივ ინტერესებთან არის დაკავშირებული.

მიკროეკონომიკურ ღონეზე რესტრუქტურიზაციის ღონისძიებები განეკუთვნება მეწარმე სუბიექტის კომპეტენციას. სახელმწიფოს როლი რესტრუქტურიზაციის პროცესში განისაზღვრება მაკროეკონომიკური გარემოს ფორმირებით, სახელმწიფო ქონების პრივატიზების დაჩქარებით, მრეწველობის ინფრასტრუქტურის გან-

ვითარებით, რესტრუქტურისა და მეთოდოლოგიური, მენეჯერთა მომზადებისა და საკონსულტაციო მომსახურების უზრუნველყოფით.

ეკონომიკური კრიზისის პირობებში, ბუნებრივია, ყველაზე მეტად სწორედ მსხვილ საწარმოებს გაუჭირდათ, ვინაიდან ისინი ნაკლებად მობილურნი აღმოჩნდნენ და მათი რესტრუქტურის პროცესი შედარებით გაჭიანურდა. ამ მიზეზით სამრეწველო სიმძლავრეების დიდი ნაწილი დაუგვირთავი დარჩა.

ასეთ საწარმოთა რესტრუქტურის ძირითადი მიმართულებად უნდა განისაზღვროს ტექნოლოგიური პროცესის ხასიათიდან გამომდინარე მათი დანაწევრება, სიმძლავრეების შემცირება და წარმოების მოცულობების კორექტირება ბაზრის კონიუნქტურის გათვალისწინებით.

მრეწველობაში კონცენტრირებული ძირითადი ფონდების 75-80 პროცენტი დღეისათვის გამოუყენებელია. მათი ამოქმედება დამოკიდებულია იმაზე, თუ როგორ წარიმართება სამრეწველო სექტორის რესტრუქტურის პროცესი. უკეთეს შემთხვევაში კი მოსალოდნელია მნიშვნელოვანი ოდენობის "ჭარბი ქონების" პრობლემა, რომლის გადანაწილება უნდა მოხდეს საბაზრო ეკონომიკის მექანიზმებით. ამ მიმართულებით მნიშვნელოვანია სასაქონლო ბირჟების საქმიანობის შესახებ კანონის მიღება და მისი სამეურნეო პრაქტიკაში გატარება.

სახელმწიფოს როლი "ჭარბი ფონდების" გამოყენების საქმეში უნდა შემოიფარგლოს შესაბამისი საბაზრო სტრუქტურების საქმიანობის მხარდაჭერით, საწარმოთა რესტრუქტურისა და ჭარბი ქონებრივი აქტივების რეალიზაციის პროცესის დაჩქარებით. აღნიშნულთან დაკავშირებით მნიშვნელოვანია დროებით გამოუყენებელი სტრატეგიული მნიშვნელობის მქონე ძირითადი ფონდების აღრიცხვისა და მათი უკანონო ხელყოფის აღმკვეთი ღონისძიებების განხორციელება.

სახელმწიფო რეგულირების ერთ-ერთ ამოცანას წარმოადგენს რესტრუქტურის შედეგად გამოითავისუფლებული ჭარბი მუშახელის შემდგომი დასაქმების პრობლემის გადაწყვეტა.

დღეისათვის არსებული დასაქმების სახელმწიფო სისტემა და მისი

პრაქტიკაში განხორციელების ფორმები მოწყვეტილია ეკონომიკის კერძოდ მრეწველობის სფეროში მიმდინარე პროცესებისაგან. რესტრუქტურიზაციის პირობებში აქტუალური ხდება პრინციპულად ახალი დასაქმების პოლიტიკის შემუშავება, რომელიც უზრუნველყოფს შრომითი რესურსების გადანაწილებას დეპრესიული სფეროებიდან ეკონომიკურად აქტიურ სფეროებში.

მრეწველობის რესტრუქტურიზაცია წარმოადგენს რთულ, მრავალკომპონენტურ პროცესს, რომელიც მხოლოდ მრეწველობის სფეროს ინტერესებით არ შემოიფარგლება. ის დაკავშირებულია განათლების, შრომის, სოციალურ, ფინანსურ, სამართლებრივ, რეგიონალურ და სხვა სფეროებთან. აღნიშნულ გარემოებათა გათვალისწინებით მისი რესტრუქტურიზაცია უნდა წარიმართოს ერთიანი მიდგომებისა და პრინციპების შესაბამისად ქვეყნის საერთო ეკონომიკური პოლიტიკის მოთხოვნების გათვალისწინებით. აქედან გამომდინარე, რესტრუქტურიზაცია უნდა განხორციელდეს შემდეგი ძირითადი პრინციპების საფუძველზე:

- მემკვიდრეობით მიღებული და ეკონომიკური პოტენციალის სიცოცხლისუნარიანი და პერსპექტიული ნაწილის შენარჩუნება, ამოქმედება და მისი გამოყენების ეფექტიანობის ამაღლება;

- სტრუქტურული ცვლილებების ეტაპობრივი განხორციელება, პრიორიტეტების არჩევა და მათი თანმიმდევრული რეალიზაცია.

- სტრუქტურული გარდაქმნის რესურსული უზრუნველყოფა და მისი რეალიზაციის რაციონალური მექანიზმის შემუშავება;

- საწარმოებში მიმდინარე რესტრუქტურიზაციის პროცესის მუდმივი მხარდაჭერა და მისი სტიმულირება;

- საქართველოს მრეწველობისათვის შრომის საერთაშორისო და რეგიონთაშორისო დანაწილებაში ღირსეული ადგილის მოპოვება და მისი შემდგომი გაფართოება;

- ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობის განმტკიცება;

- ეკოლოგიური უსაფრთხოების უზრუნველყოფა.

VI. სამეცნიერო-ტექნიკური პროგრესი და საინოვაციო პოლიტიკა

მრეწველობის განვითარება თანამედროვე დონეზე, საშინაო და საგარეო ბაზარზე მისი პროდუქციის კონკურენტუნარიანობა, დარგის სათანადო ტექნიკური და ორგანიზაციული დონის მიღწევა შეუძლებელია შესაბამისი მეცნიერულ-ტექნიკური ბაზის გარეშე. აქედან გამომდინარე საინოვაციო პოლიტიკა, როგორც საერთო სახელმწიფო სამეცნიერო-ტექნიკური პოლიტიკის ნაწილი, მოწოდებულია უზრუნველყოს სამეცნიერო-ტექნიკური პოტენციალის ამოქმედება და მოწინავე ტექნოლოგიათა ათვისება სათანადო სამართლებრივი, ეკონომიკური და ორგანიზაციულ დონისძიებათა გაგარებით და ინოვაციური საქმიანობის სუბიექტების მუშაობის გააქტიურებით.

დღეისათვის ქვეყანაში არსებობს წინა პერიოდში შექმნილი და ამჟამად მნიშვნელოვანწილად შენარჩუნებული მეცნიერულ-ტექნიკური პოტენციალი (კადრები, სამეცნიერო-კვლევითი და საპროექტო-საკონსტრუქტორო დაწესებულებები), მისი შემდგომი გაფართოებისა და განვითარებისათვის საჭირო უმთავრესი წინამძღვრები - მაღალი პროფესიული დონე, ტრადიციები და სხვა. მიუხედავად აღნიშნულისა, საინოვაციო საქმიანობის რეალური განვითარება დღეისათვის ძალზე შეზღუდულია. მთავარ სიძნელეს წარმოადგენს ბოლო პერიოდში ქვეყანაში შექმნილი მძიმე სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გამო მეცნიერებისა და მეცნიერული მომსახურების სფეროში ჩამოყალიბებული ნეგატიური ტენდენცია: ერთი მხრივ, ეკონომიკის დარგების დაქვეითებისა და წარმოების სფეროში თავისუფალი სახსრების უქონლობის გამო მეცნიერულ-ტექნიკურ სიახლეებზე და ამ სიახლეთა ბაზარზე მოთხოვნის უკიდურესად შეზღუდვა და მეორე მხრივ, სამეცნიერო-კვლევით სამუშაოთა დაფინანსების

წყაროებისა და ამ სფეროში საქმიანობისათვის საჭირო მატერიალური სტიმულების უქონლობის გამო კადრების საკმაოდ დიდი ნაწილის მეცნიერულ-ტექნიკურ შემოქმედებითი საქმიანობისაგან ჩამოშორება. აღნიშნულის შედეგად შედარებით ძლიერ დარგებსა და სექტორებშიც კი აღვილი აქვს მეცნიერებატევადი პროდუქციის ჩანაცვლებას მარგვი და იაფი პროდუქციით. ამ ტენდენციების შემდგომი გაღრმავება ქვეყნის დეინდუსტრიალიზაციის კიდევ ერთ სერიოზულ და ანგარიშგასაწევ ფაქტორს წარმოადგენს.

მეცნიერებისა და მეცნიერული მომსახურების დარგში შექმნილი კრიზისული ვითარების გათვალისწინებით უნდა ჩამოყალიბდეს მეცნიერების სახელმწიფო მხარდაჭერის საგანგებო სისტემა, რომელიც წარმოდგენილი იქნება ამ სფეროში შეღავათიანი ვადასახადების დაწესებით, ასევე დაფინანსების პროგრესული წესების (აქტუალური, ფუნდამენტური, გამოყენებითი პროგრამების და კვლევების გარანტირებული დაფინანსება) ფართოდ გამოყენებით, სახელმწიფოს მხრიდან მნიშვნელოვან კვლევით სამუშაოებზე საჭირო მაგერიალური სტიმულირების გაწევით, მეცნიერთა სოციალურ მხარდაჭერით და სხვა.

საქართველოს მრეწველობის მეცნიერულ-ტექნიკური განვითარებისა და საინოვაციო პოლიტიკის ძირითადი მიზნების განხორციელებისათვის აუცილებელია:

- ქმედითი სამეცნიერო-ინოვაციური პოლიტიკის გაგარება თანამედროვე ეკონომიკური და პოლიტიკური პირობების გათვალისწინებით;

- სახელმწიფო-სამოგალოებრივი მხარდაჭერა სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობის რესტრუქტურიზაციისა და სამეცნიერო ორგანიზაციათა შერჩევით პრივატიზაციისათვის, მათი სამეცნიერო პოტენციალის შენარჩუნებისა და მიზანმიმართული გამოყენების გათვალისწინებით;

- არასაბიუჯეტო და საბიუჯეტო სახსრების აქტიური მოზიდვა, სპეციალური ფონდების შექმნა, რომლებიც ხელს შეუწყობენ სამეც-

ნიერო პროდუქციისა და მომსახურების ბაზრის ჩამოყალიბებას; ახალი ტექნიკისა და ტექნოლოგიების დამუშავებისათვის აუცილებელ საფინანსო სახსრების მიღებას;

- საინოვაციო საქმის სამართლებრივი ბაზის უზრუნველყოფა (ინტელექტუალური საკუთრების დაცვა, ლიცენზირება, სერთიფიცირება და სხვა);

- აღიარებული საერთაშორისო კონვენციებით მოწონებული რესურსდამზოგავი და მცირენარჩენიანი ვარემოს დაცვითი ტექნოლოგიების და ეკოლოგიურად უფრო სუფთა წარმოების რეკომენდაციების გამოყენება საერთაშორისო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობით;

- საინოვაციო პროექტებისა და პროგრამების საკონკურსო სისტემის შექმნა და მცირე და სწრაფად გამოსყიდვისუნარიანი საინოვაციო პროექტების რეალიზაციის სახელმწიფო მხარდაჭერა;

- საგარეო-ეკონომიკური ღონისძიებების ხელშეწყობა უცხოელ პარტნიორებთან ერთობლივ საწარმოთა შექმნისა და მეცნიერებაგევადი პროდუქციის წარმოებისათვის, საზღვარგარეთ ინფორმაციისა და რეკლამის გავრცელება სამამულო ინოვაციათა შესახებ, საგამოყენო საქმიანობის სრულყოფა, უცხოურ კრედიტებში საინოვაციო ინფრასტრუქტურებისათვის შესაბამისი კვთვების უზრუნველყოფა და სხვა;

- სახელმწიფო მხარდაჭერის სისტემის შექმნა საინოვაციო საქმიანობისადმი კერძო ინვესტორთა მონაწილეობით და ურთიერთმოქმედების ჩამოყალიბება ევროკავშირის სპეციალურ სამსახურებთან და ევროკავშირის წევრ ქვეყნებთან;

- სამართლებრივი უზრუნველყოფისათვის კანონების მიღება "საინოვაციო საქმიანობის და საინოვაციო პოლიტიკის შესახებ", "ინტელექტუალური საკუთრების დაცვის შესახებ" და სხვა ნორმატიული დოკუმენტების შემუშავება.

VII. საინვესტიციო პოლიტიკა

ქვეყნის მრეწველობის აღმავლობის უზრუნველსაყოფად დიდი მნიშვნელობა ენიჭება სწორი საინვესტიციო პოლიტიკის განხორციელებას, რადგან სერიოზული ინვესტიციების გარეშე მრეწველობის განვითარება შეუძლებელია.

სამრეწველო წარმოების მკვეთრი ვარდნის პირობებში საწარმოთა დაფინანსების დიდი ნაწილი ხმარდება მიმდინარე ხარჯების დაფარვას. საწარმოთა უმრავლესობა განიცდის ინვესტირებისათვის საკუთარი სახსრების მწვავე უკმარისობას, ხოლო, ვრძელვადიანი დაბანდების მაღალი რისკის გამო, ინვესტირება ნაკლებად მიმზიდველია.

საწარმოთა პრივატიზების პროცესშია ჯერ ვერ მოიტანა სასურველი ღონის საინვესტიციო აქტივობა, საწარმოები რიგ შემთხვევაში (ნულოვანი აუქციონით შეძენილი) დაქუცმაცებული აღმოჩნდა წერილ მესაკუთრეებს შორის, რომლებიც არ ფლობენ წარმოების განვითარებისათვის აუცილებელ ცოდნასა და კაპიტალს.

სამრეწველო სექტორში ინვესტიციების მასიური მოზიდვის შემაფერხებელი ფაქტორებია საწარმოების მძიმე ფინანსური მდგომარეობა, ტექნიკური და ტექნოლოგიური ჩამორჩენილობა, არასრულყოფილი აღრიცხვა, დამამძიმებელ ფაქტორებად გვევლინება აგრეთვე საბაზრო კონიუნქტურის არცოდნა (ან იგნორირება), მენეჯმენტისა და საწარმოთა განვითარების ბიზნეს-გეგმის შედგენის პრაქტიკის დაბალი დონე.

ერთ-ერთ შემაფერხებელ ფაქტორს წარმოადგენს, ასევე, საწარმოების მძიმე ეკოლოგიური მდგომარეობა, რაც მნიშვნელოვნად ამკვირებს საინვესტიციო პროგრამებს და ამკვირებს მათ მიმზიდველობას უცხოელი ინვესტიციებისათვის.

არსებულ პირობებში მოსალოდნელია ინვესტიციების განხორციელების ორი ეტაპი. პირველ ეტაპზე მოსალოდნელია ინვესტიციის, რომელსაც პირობითად შეიძლება ვუწოდოთ “ტექნიკური“ ინვესტიციის,

მისთვის დამახასიათებელია შედარებით შეზღუდული საინვესტიციო შესაძლებლობები და აქტიური მენეჯმენტი, რომელიც მიმართულია საწარმოს ფინანსური და ტექნოლოგიური დისციპლინის გამყარების, პროდუქციის ხარისხის ამაღლების, მის რეალიზაციაში საბაზრო მექანიზმების ჩართვისაკენ. ამგვარად, იზრდება ინვესტიციური მიმზიდველობა და იქმნება სტრატეგიული ინვესტორის მოზიდვის წინაპირობა.

ამ გარემოთა გათვალისწინებით მიზანშეწონილია “ტექნიკურ“ ინვესტორზე საწარმოს მართვის უფლების გადაცემა განსაზღვრული ვადით, გარკვეული შეღავათიანი პირობებით.

სტრატეგიული ინვესტიციების მოზიდვას ხელს შეუწყობს საგარეო-ეკონომიური ურთიერთობების დაჩქარებას და სახელმწიფოთაშორისი ხელშეკრულებების, ინვესტიციების ურთიერთდაცვის და ორმაგი დაბეგვრის საკითხების გადაწყვეტა. მრეწველობაში საინვესტიციო პროცესების დაჩქარების და მათი მასშტაბების გაფართოების მიზნით აუცილებელია შემდეგი ღონისძიებების განხორციელება:

- მიზანდასახული საინვესტიციო პოლიტიკის წარმართვა საერთაშორისო საფინანსო და დონორი ქვეყნების ორგანიზაციებთან;
- განსაკუთრებულ შემთხვევებში უცხოური ინვესტიციებისადმი სახელმწიფო გარანტიების უზრუნველყოფა;
- პრიორიტეტული მიმართულებების სახელმწიფო პროგრამების დაფინანსებისათვის სახელმწიფო საბიუჯეტო სახსრების გამოყენება;
- კომერციული ბანკების საინვესტიციო პოლიტიკის სტიმულირება;
- საინვესტიციო საქმიანობისათვის უშუალოდ საწარმოთა მიერ მიმართული სახსრების შეღავათიანი დაბეგვრის რეჟიმის შექმნა;
- საინვესტიციო საქმიანობის საფინანსო წყაროების გაზრდისათვის ფასიანი ქაღალდებისა და საფონდო ბირჟის შექმნის დაჩქარება;
- მარკეტინგული კვლევის სრულყოფა;
- მოქმედი კანონმდებლობის მოთხოვნათა დაცვით მეწარმეობის განვითარების ერთიანი საინვესტიციო ფონდის შექმნა და მისი აქტივების შესავსებად დადგენილი წესით სახსრების მოზიდვა.

VIII. საერთაშორისო ეკონომიკური თანამშრომლობა

საქართველოს თანამედროვე ორიენტაციასთან დაკავშირებით, განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს საერთაშორისო-ეკონომიკური თანამშრომლობის გაფართოება, რაც მიზნად ისახავს საერთაშორისო-ეკონომიკური ინტეგრაციისა და კოოპერაციის ფარგლებში ისეთი პროექტების განხორციელებას, რომლებმაც მრეწველობის რეაბილიტაციისა და განვითარების ხელშემწყობი გარემოს შექმნის შესაძლებლობა უნდა მოგვეცეს.

ამჟამად მრეწველობის ხაზით სამთავრობო დონეზე სხვადასხვა ქვეყნებთან საერთაშორისო-ეკონომიკური თანამშრომლობის 30-მდე ხელშეკრულებაა დადებული, რომელთა პრაქტიკული უკუგება, იმის გამო, რომ არ არის შემუშავებული ცალკეული ხელშეკრულებებით გათვალისწინებული კონკრეტული ვალდებულებების და პირობების (მათ შორის შეღავათიანი პირობების) რეალიზაციის ქმედითი მექანიზმი, ჯერ კიდევ ძალზე დაბალია, არ წარმოებს ცალკეული ქვეყნების პოტენციურ შესაძლებლობათა ანალიზი.

აღნიშნულის გათვალისწინებით, მუშაობა უნდა წარიმართოს უპირატესად საერთაშორისო-ეკონომიკური თანამშრომლობის ეფექტიანობის ამაღლების მიმართულებით. უზრუნველყოფილი უნდა იქნას ცალკეულ ქვეყნებთან და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან დადებული სავაჭრო-ეკონომიკური გარიგებების ხელსაყრელი პირობების აქტიურად ამოქმედება, რაც გულისხმობს სხვადასხვა სახელმწიფოებთან თავისუფალი სავაჭრო რეჟიმის, “დსთ“-ს სივრცეში “საწარმოთა კოოპერაციის”, ევროკავშირთან “სატარიფო სისტემის პრეფერენციების” და სხვა კონკრეტული ხელშეკრულებებით განსაზღვრული საკანონმდებლო უფლებამოსილებათა და ორმხრივ

ვალდებულებათა პრაქტიკული რეალიზაციისათვის ყოველმხრივი ხელშეწყობას და მათი შესრულების კონტროლის ეფექტური სისტემის შექმნას.

პრაქტიკულად ახალი ხელშეკრულებებისა და გარიგებების მომზადებისათვის განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაეთმოს სხვადასხვა ქვეყნების საკანონმდებლო ბაზის, საბაჟო და საგადასახადო კანონმდებლობის ანალიზის, შესაძლო სატრანსპორტო გზების, გადაზიდვების ღირებულების და ამ მიმართულებით მეწარმეებისათვის მომგებიანი ვარიანტების დამუშავებას, შესაბამისი საინფორმაციო საცნობარო მასალების მომზადებას და სხვა.

შეგად მნიშვნელოვანია და სათანადო შესწავლას მოითხოვს ხელშეკრულება ევროკავშირთან ევროპის ბაზარზე შესვლის შესახებ. ამ ხელშეკრულების რატიფიცირებით საქართველო მოიპოვებს უფლებას შეიგანოს ევროპის ბაზარზე კონკურენტუნარიანი პროდუქცია ყოველგვარი კვოტირების გარეშე. აქედან გამომდინარე, მრეწველობის სამინისტროს ერთერთი ძირითადი ამოცანაა მრეწველობის ცალკეული დარგებისა და საწარმოების სტრატეგიული განვითარების პროგრამების მაქსიმალურად ორიენტირება კონკურენტუნარიანი პროდუქციის წარმოებაზე, მათი ახალ მოთხოვნებთან შესაბამისობაში მოყვანა.

მრეწველობის უფრო ფართო მასშტაბებით განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს, აგრეთვე, საქართველოს მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციაში მომავალ გაწევრიანებასთან დაკავშირებით სამოქმედოდ მისაღები ნორმების, სტანდარტების, მოთხოვნების, ტარიფების გათვალისწინება. ამასთან, გარდამავალი პერიოდის თავისებურებებიდან გამომდინარე, მიზანშეწონილად უნდა ჩაითვალოს სამამულო მრეწველობის შესაძლებლობების ამ ნორმებთან ოპტიმალური მისადაგება, მათი თანდათანობით შემოღება მეწარმეთა ინტერესების მაქსიმალური დაცვით.

IX. სამრეწველო პოლიტიკის საკანონმდებლო უზრუნველყოფა

მრეწველობის საკანონმდებლო ბაზა ეყრდნობა საქართველოში მოქმედ ფუძემდებლურ კანონებს, მეწარმეობის, პრივატიზაციის, საგადასახადო, საბაჟო, ანტიმონოპოლიური რეგულირების, ფასებისა და ფასწარმოქმნის, ვაკოტრების, საბიუჯეტო დაეალიანებათა რესტრუქტურისაციის, ინვესტიციების, წიაღისეულის შესახებ და სხვა.

არსებული საკანონმდებლო ბაზა სრულად ვერ პასუხობს სამრეწველო პოლიტიკის განხორციელების ამოცანებს და საჭიროებს შემდგომ გაფართოებას, ახალი კანონების მიღებას და მოქმედ კანონებში აუცილებელი ცვლილებების შეტანას.

სამრეწველო პოლიტიკის სრულყოფილად რეალიზაციას ხელს შეუწყობს შემდეგი ახალი კანონების მიღება:

- კანონი “ქართული ხალხური – მხაგვრული რეწვის შესახებ”, რომელიც სამართლებრივ საფუძვლებს შექმნის ხალხური მხაგვრული რეწვის, როგორც ეროვნული კულტურის ნაწილის და ამ საქმიანობით დაკავებულ საწარმოთა აღდგენა – შენარჩუნებისათვის.

- კანონი “სამხედრო - სამრეწველო კომპლექსის შესახებ”, რომელიც საკანონმდებლო საფუძველზე დაარეგულირებს თავდაცვითი მრეწველობის არსებული პოტენციალის აღდგენისა და განვითარების საკითხებს ქვეყნის რეალური თავდაცვისუნარიანობის უზრუნველყოფის სახელმწიფო პოლიტიკის მოთხოვნათა შესაბამისად.

- კანონი “საინოვაციო საქმიანობის და საინოვაციო პოლიტიკის შესახებ”, რაც ხელს შეუწყობს მრეწველობის განვითარების პრიორიტეტულ მიმართულებათა სამეცნიერო-ტექნოლოგიურ უზრუნველყოფასა და სამრეწველო საწარმოთა ტექნიკური მოდერნიზაციის დაჩქარებას მსოფლიო სტანდარტების დონეზე;

- ამ კანონებთან ერთად განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს ბაზრის დიდი გვეჯობის პირობებში წარმოების რესტრუქტურის აქტიური პოლიტიკის განხორციელება ლიბინგური ოპერაციების ფართოდ დანერგვის გზით, რისთვისაც აუცილებელია რიგი სავალდებულო და სარეკომენდაციო ხასიათის ნორმატიული აქტების ამოქმედება და სხვა;

თანამედროვე მოთხოვნათა შესაბამისად სამრეწველო პოლიტიკის საკანონმდებლო უზრუნველყოფა მუდმივად განახლებადი პროცესია, დროთა განმავლობაში შეიძლება წარმოიშვას როგორც რიგი სხვა ახალი კანონების მიღების, ასევე მოქმედ საკანონმდებლო აქტებში აუცილებელი ცვლილებების შეტანის საჭიროება.

X. სამრეწველო პოლიტიკის რეგიონული ასპექტები

მრეწველობის გერიგორიული განთავსების სრულყოფა წარმოადგენს ერთერთ აქტუალურ პრობლემას. საქართველოში მრეწველობის ოპტიმალური განვითარების უზრუნველსაყოფად სახელმწიფო სამრეწველო პოლიტიკა მიზანშეწონილია დაემყაროს რეგიონული რეგულირების პრინციპებს.

თუ გავითვალისწინებთ საქართველოს გეოგრაფიული მდგომარეობისა და დემოგრაფიული პროცესების თავისებურებებს, პრიორიტეტი სამრეწველო პოლიტიკის რეგიონალური ასპექტების ჩამოყალიბების დროს უნდა მიენიჭოს:

- ქვეყნის გერიგორიული ერთეულების სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების დაჩქარებას ადგილობრივი ბუნებრივი, საწარმოო და შრომითი პოტენციალის, მოსახლეობის სამეურნეო ტრადიციების გამოყენების, აგრეთვე სამეწარმეო საქმიანობის, მცირე ბიზნესის წახალისების გზით;

- ეკონომიკის რეგულირების დარგობრივი და გერიგორიული ასპექტების ოპტიმალური ურთიერთმეთანაწყოების უზრუნველყოფას;

- ცალკეული რეგიონების ეკონომიკური და სოციალური განვითარების პროგრამებში სამრეწველო პოლიტიკით განსაზღვრული მოთხოვნების გათვალისწინებას, ხოლო სამრეწველო პოლიტიკის ძირითად მიდგომებში ცალკეული რეგიონების განვითარების სპეციფიკიდან გამომდინარე მოთხოვნების ასახვას.

აქედან გამომდინარე რეგიონებთან თანამშრომლობის ძირითად ფორმებად განისაზღვრება:

- ადგილობრივი ბუნებრივი რესურსების სამრეწველო დანიშნულებით კომპლექსური გამოყენების მხარდაჭერა;

- მრეწველობის პრიორიტეტულ საინვესტიციო პროექტებში რეგიონების მონაწილეობის უზრუნველყოფა;

- მრეწველობის განვითარების რეგიონული პროგრამების სახელმწიფო მხარდაჭერა;

- სამრეწველო პროდუქციაზე ადგილობრივი ბაზრის ფორმირებისათვის, კოოპერაციის, სადილერო, სადისტრიბუტორო, მოგადად საბაზრო სტრუქტურების განვითარებისათვის ხელშეწყობა, საინფორმაციო და მეთოდური ხასიათის ღონისძიებათა განხორციელება.

ამ ამოცანების შესაბამისად მრეწველობის სამინისტრო მჭიდროდ თანამშრომლობს ადგილობრივ ორგანოებთან, კოორდინაციას უწევს ცალკეული რეგიონების საწარმოო და სოციალური ინფრასტრუქტურის ურთიერთშეწონასწორებული განვითარების ღონისძიებების შემუშავებას და განხორციელებას, ქვეყანაში ერთიანი სამრეწველო პოლიტიკის გაგარების მოთხოვნებიდან გამომდინარე.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА ГРУЗИИ

№ 537 15 сентября 1999 года г.Тбилиси

О концепции промышленной политики Грузии

С целью своевременного решения стоящих перед промышленностью Грузии крайне важных задач и дальнейшего ее развития:

1. Одобрить разработанную Министерством промышленности Грузии Концепцию промышленной политики и "Стратегические программы развития промышленных предприятий Грузии в 2000–2005 годах". Отметить, что Концепция промышленной политики Грузии и разработанные на ее основе "Стратегические программы развития промышленных предприятий Грузии в 2000–2005 годах" являются основой государственной политики Грузии в промышленности.

2. В процессе подготовки соответствующих нормативных актов, составления проектов Государственного бюджета и индикаторных планов, разработки инвестиционных программ и проектов принять во внимание ориентиры, определенные Концепцией промышленной политики.

3. Министерству промышленности Грузии по согласованию с соответствующими министерствами и ведомствами обеспечить соответствие принятых ранее, программ и иных документов по вопросам промышленности, с Концепцией промышленной политики Грузии.

Э.Шеварднадзе

КОНЦЕПЦИЯ ПРОМЫШЛЕННОЙ ПОЛИТИКИ ГРУЗИИ

“Если мы хотим, чтобы Грузия стала современным, цивилизованным государством с динамично развитой экономикой, надо превратить промышленность в хребет экономики”.

Э.Шеварднадзе

С о д е р ж а н и е

Введение	51
I. Современное состояние промышленности	54
II. Стратегия, цели и приоритеты промышленной политики	57
III. Природно-сырьевые ресурсы	64
IV. Система регулирования и управления промышленностью ..	67
V. Политика стратегических преобразований	74
VI. Научно-технический прогресс и инновационная политика ..	77
VII. Инвестиционная политика	80
VIII. Международное экономическое сотрудничество	82
IX. Правовое обеспечение промышленной политики	84
X. Региональные аспекты промышленной политики	86

ВВЕДЕНИЕ

В процессе строительства демократического общества и перехода на новые экономические отношения в Грузии накопилось множество проблем. Осуществляются реорганизация системы управления отраслей народного хозяйства, разгосударствление средств производства, реструктуризация экономики в целом и ее отдельных сферах, формирование рыночных структур и другие радикальные преобразования. Особое место в этих явлениях занимает ведущий сектор экономики - промышленность, которая достигла значительного развития к концу восьмидесятых годов. Ее доля в формировании бюджета страны составляла более 50 процентов. На нее приходилось 36,7 процента национального дохода страны, 32,8 процента всех основных производственных фондов и 34,3 процента оборотных средств народного хозяйства. В промышленности было занято около 460 тысяч работников. Она занимала важное место в экономическом потенциале, как республик бывшего Советского Союза, так и стран Восточной Европы. Несмотря на масштабы Грузии, здесь был создан целый спектр современной индустрии с достаточно развитой инфраструктурой: машиностроение, химическая и металлургическая промышленность, электротехническая и деревообрабатывающая промышленность, легкая и пищевая промышленность и др. Промышленные предприятия серийно выпускали магистральные электровозы, самолеты, грузовые автомобили, морские катера, сельскохозяйственные машины и оборудования пищевой промышленности, металлообрабатывающие станки, электронно-вычислительную технику и установки систем автоматического управления и многое другое. Для развития таких разнообразных и преимущественно наукоемких отраслей были созданы соответствующие научно-исследовательско - проектные институты и конструкторские

бюро, укомплектованные высококвалифицированными научными и инженерными кадрами. Вся деятельность промышленного комплекса регулировалась принципами плановой экономики.

В настоящее время, в условиях независимого развития Грузии, перед промышленностью страны стала качественно иная, фундаментального значения задача: как ей измениться и развиваться, с одной стороны, сохранив опыт и преимущества, с другой - адаптируя масштабы и параметры функционирования в рыночных условиях.

В первую очередь необходимо, исходя из внешнеэкономического и промышленного потенциала, целей и задач индустриального развития страны, правильно определить пути их достижения и решения в соответствии с каждым данным этапом экономического развития страны. Необходимо разработать соответствующую промышленную политику и последовательно ее осуществлять, направить регулирующие усилия государства на обеспечение эффективности отечественной промышленности и конкурентоспособности продукции, сформировать оптимальную структуру промышленности с учетом экономических особенностей и традиций страны, ускорить решение социальных проблем.

Приведенная ниже концепция, разработанная в соответствии с программными выступлениями Президента Грузии и "парламентских инициатив", основывается на принципе, согласно которому в условиях рыночной экономики принятие основных решений является прерогативой субъектов рынка, а роль государства выражается в использовании регулирующих инструментов в создании благоприятной среды для функционирования промышленности. В ней предусмотрены опыт зарубежных стран, предложения и рекомендации аналитического и концептуального характера грузинских ученых и специалистов, соображения руководителей промышленных предприятий. "Концепция промышленной политики Грузии" представляет собой систему долгосрочных стратегических установок, которая должна определить

государственные подходы к развитию промышленности. В ней отражены цели и направления промышленной политики, за основные принципы которой взято следующее:

- решение стратегических задач социально-экономического развития страны;
- последовательное и поэтапное осуществление экономических реформ;
- использование программных подходов в достижении намеченных целей и выработка соответствующих механизмов для ее реализации;
- решение задач развития промышленности на основе дифференцированных подходов с учетом производственных, отраслевых, региональных и других аспектов.

Наряду с концепцией, с учетом ее основных принципов, были разработаны "Стратегические программы развития промышленного производства Грузии в 2000-2005 годы", которые вместе с концепцией создают основу государственной политики Грузии в сфере промышленности.

I. СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

Смена старой системы хозяйствования и трудности перехода на новые экономические отношения в условиях резких политических и социальных перемен поставили нашу страну и ее промышленность в тяжелое положение. В результате кризисных явлений в экономике, в 1990-1994 годах почти в 6 раз сократился объем промышленной продукции. В 1995-1998 годах, правда, начался постепенный рост производства продукции, но в целом показатель использования имеющегося потенциала повысился лишь на 8-9 процентов.

Падение уровня промышленного производства и сокращение в результате этого удельной доли промышленности в общем внутреннем продукте довели страну до деиндустриализации, что ясно видно по динамике производства продукции конкретного вида. В результате длительного бездействия устарела техническая база промышленных предприятий, поскольку практически не осуществлялось их обновление и перевооружение. Повреждена или расхищена значительная часть основных фондов, ко всему этому добавились острейший дефицит оборотных средств, текучесть высококвалифицированных кадров, недостаточная готовность руководителей производств к работе в новых условиях, снижение регулирующей роли государства в вопросах развития отрасли и другие негативные процессы, которые в основном обусловили крайне тяжелое кризисное положение промышленности Грузии.

Вместе с тем при приватизации промышленных предприятий и организаций имели место компанейщина, необдуманый подход. За этим процессом последовали децентрализация управления промышленностью, разлад единой системы регулирования, нарушение традиционных хозяйственных связей.

Крайне неоптимальна внутриотраслевая структура промышленности. Существенно сократилась удельная доля работающих на традиционный экспорт отраслей, большая часть произведенной продукции приходится на отрасли ориентированные на внутренний рынок (продукты питания, электроэнергетика). Бездействует каждое четвертое предприятие, а большая часть работающих предприятий загружена незначительно. Перманентно сокращается количество занятых в промышленности, по-прежнему высока доля теневой экономики в промышленном секторе.

Как показывает анализ ситуации, причиной создавшегося в промышленности страны положения являются не только нарушение экономических и промышленных взаимосвязей и объективные трудности перехода на рыночную экономику, но и - в большей степени - отсутствие заранее продуманной, обоснованной программы хозяйственных реформ переходного периода.

Объективная оценка существующего в промышленности положения дает возможность определить основные слабые стороны ее функционирования:

- отсутствие стратегии развития;
- низкая эффективность предприятий;
- отсутствие систем менеджмента и низкая квалификация большей части менеджеров;
- недостаточное знание рыночной конъюнктуры и проблемы рынка сбыта;
- устаревшая производственно-техническая база, отсталая технология;
- наличие скудного кредитного рынка в условиях крайней ограниченности собственного источника пополнения оборотных средств;
- острый дефицит энергоресурсов.

Несмотря на указанные трудности, в промышленном секторе страны достигнуты определенные позитивные сдвиги; улучшилась макроэкономическая и правовая среда предпринимательской деятельности,

предприятия накопили определенный опыт работы в условиях рыночной экономики, возросло качество их самостоятельного функционирования, постепенно набирает силу приватизированные предприятия, формируется слой частных предпринимателей, продолжается процесс реструктуризации предприятий, разработаны и задействованы ряд мероприятий по государственной поддержке промышленности и другое, что на определенном этапе создает предпосылки для выработки реальной промышленной политики и ее более целенаправленного и координированного осуществления.

Проведение в жизнь промышленной политики должно способствовать дальнейшему углублению соответствующих преобразований рыночной экономики в промышленном комплексе, активизации функционирования промышленных предприятий и достижению стабильности в их работе, что является обязательным условием устойчивого и безопасного развития национальной экономики и решения социальных проблем.

II. СТРАТЕГИЯ, ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТЫ ПРОМЫШЛЕННОЙ ПОЛИТИКИ

Основные цели Промышленной политики Грузии определяют инструменты государственной политики в сфере промышленности, которые опираются на принципы рыночной экономики. Вместе с тем государственное регулирование исключает всеобъемлющее вмешательство государства в хозяйственную деятельность, оно подразумевает создание с помощью действенных рыночных рычагов благоприятных условий для достижения устойчивого экономического и социального развития промышленности.

В процессе замены старой социалистической экономической системы рыночной экономикой, в т.н. переходный период, вместе с экономической системой меняется роль государства в обеспечении оптимального функционирования промышленности. Соответственно, становится необходимым новое осмысление сути государственной промышленной политики. В условиях рыночной экономики традиционная индустриальная политика подразумевает селекционный подход к отраслям, что выражается в установлении приоритетов и концентрировании на этих приоритетах соответствующих мероприятий. Цели промышленной политики являются ориентиром при выборе направления промышленной и коммерческой деятельности хозяйственных субъектов.

Государство посредством соответствующих рычагов осуществляет совершенствование структуры рынка, снятие противостояния, возникшего между макро- и микроуровнями экономики, смягчение негативных результатов, обусловленных цикличностью развития экономики, координацию деятельности регионов.

В условиях постиндустриального развития экономики возникли основы принципиально новой экономики. "Политика роста индустриальной экономики"

стриальной конкурентоспособности”, в определенной мере ограничивает приведенные выше инструменты традиционной промышленной политики - инвестиции государства в экономику и селекционный подход к отраслям. Взамен предложен подход, согласно которому конкурентоспособность предприятия должна быть обеспечена стратегией, проводимой самим же предприятием, а роль государства состоит в создании универсальной благоприятной среды для функционирования предприятий. В соответствии с Концепцией, влияние государства на экономику может осуществляться регулированием институционального обустройства, модифицированием краткосрочных экономических тенденций и обеспечением долгосрочного экономического роста.

На краткосрочные тенденции государство оказывает влияние посредством проведения макроэкономической политики, а долгосрочный экономический рост обеспечивается посредством стратегической индустриальной политики. Со стороны государства институциональные рамки экономической стратегии регулируются с помощью выработанных парламентом законов.

Во время формулирования Концепции промышленной политики были приняты во внимание современные подходы к развитию промышленности, а также реальные факторы, действующие в экономике Грузии:

- развитие рыночной структуры;
- создавшееся в промышленности тяжелое положение;
- ограниченные возможности государственного стимулирования.

С учетом этих факторов, на первом этапе возрождения промышленности предлагается подход, который, с одной стороны, содержит элементы традиционной промышленной политики, формирование приоритетов и соответствующие содействующие мероприятия (с учетом природных ресурсов, производственного опыта и традиций, научно-технического потенциала), а с другой стороны - комплекс мероприятий, осуществляемый государством с целью повышения эффективно-ти и

конкурентоспособности отечественной промышленности, невзирая на специфику отрасли и форму собственности производства.

Указанный подход предусматривает переход от универсального макроэкономического уровня на микроэкономический уровень регулирования промышленности, за чем должно последовать проведение дифференцированной политики по отношению к отдельным отраслям промышленности и осуществление других конкретных мероприятий по микроэкономической стабилизации, которые проявятся в процессе структурных преобразований.

Благоприятное геополитическое положение Грузии, ее участие в функционировании Евразийского транспортного коридора создают условия для возрождения и развития отечественной промышленности, что даст возможность обеспечить участие промышленных предприятий в создании и обслуживании транспортного коридора (транспортных коммуникаций и соответствующей инфраструктуры). Вместе с тем весьма важно то обстоятельство, что кроме того, транспортный коридор будет осуществлять движение потоков (не только грузовых) в двух направлениях, он в то же время является благоприятным ареалом, в котором создается реальная возможность использования промышленного потенциала страны. К таковому относится переработка транзитного сырья (например, нефти) и включение его в дальнейшем в транспортный поток, промежуточная обработка транзитного товара в условиях технологической и экономической целесообразности (изготовление комплектующих частей, окончательная сборка промышленных изделий и др.). В то же время с созданием транспортного коридора значительно повысится инвестиционная привлекательность отечественных предприятий, расширятся их отношения с зарубежными партнерами, что является важным фактором задействования промышленного потенциала страны.

Определение целей и приоритетов промышленной политики основывается на реально существующие в Грузии, условия спосо-

бствующие развитию промышленности, среди которых примечательны:

- наличие определенной сырьевой базы (как минеральной, так и сельскохозяйственной);
- возможность участия в создании и обслуживании Евразийского транспортного коридора отечественной промышленности;
- опыт создания и сбыта традиционной экспортной продукции;
- наличие промышленного потенциала для удовлетворения потребностей внутреннего рынка;
- развитый научно-технический потенциал и определенный опыт промышленной деятельности;
- возможность использования квалифицированных и относительно дешевых рабочих рук;
- наличие спроса на продукцию оборонного значения и возможность его частичного удовлетворения отечественной промышленностью;
- наличие элементов инфраструктуры, необходимых для промышленности;
- наличие потенциального спроса аграрного сектора на промышленную продукцию;
- потенциальная конкурентоспособность продукции пищевой промышленности на внутреннем и внешнем рынках;
- благоприятные природно-климатические условия и перспективы индустриального обслуживания курортно-туристского бизнеса.

С учетом указанных факторов, приоритетными направлениями развития промышленности Грузии должны считаться:

- сохранение и дальнейшее развитие сырьевой базы для производства промышленной продукции (марганцевые и медные руды, золотосодержащее и горнохимическое сырье, природное сырье для строительных и облицовочных материалов, лекарственные растения, древесина, кожа, сырье для производства шелка, грубая шерсть, сырье из южных и субтропических культур);
- создание благоприятной среды для производства экспортной

продукции (концентраты меди и марганца, стальные трубы, азотистые удобрения, цианистые соли, сплавы марганца, марганцесодержащие продукты, мышьякосодержащие продукты, синтетические волокна, горнохимическая продукция, некоторая продукция машиностроительного комплекса, лечебные средства на природном сырье, природные облицовочные материалы, продукция пищевой промышленности и т.п.);

- развитие электроники и электроэнергетической промышленности на базе местного сырья, освоение нетрадиционных энергоресурсов, оптимальное использование гидроэнергоресурсов, развитие топливной промышленности, производство оборудования для сектора малой энергетики, в том числе для использования источников обновляемой энергии;

- развития отраслей, ориентированных на удовлетворение промышленных требований и необходимого обслуживания Евразийского транспортного коридора (транспортные средства, дорожная техника, сигнально-аварийная аппаратура и оборудование, производство строительных материалов для специальных конструкций);

- реабилитация и развитие предприятий пищевой промышленности, производство соответствующей продукции (вино и винопродукты, чай, питьевая и минеральные воды, фруктовые и овощные консервы, эфирные масла);

- производство оборудования для сельскохозяйственной и пищевой промышленности с учетом специфики Грузии (малогабаритная горно-равнинная сельскохозяйственная техника и оборудование для выращивания и переработки чая, винограда, технических культур, фруктов, табака и др.);

- функционирование оборонной промышленности в рамках, определенных Национальной доктриной по обороне*;

* Стратегия развития военной промышленности дана в отдельной главе Концепции (закрытая часть).

- производство ориентированной на местный и внешний рынок продукции легкой промышленности и промышленных товаров бытового потребления. Вместе с тем, нужно отметить, что Грузия относительно бедна местным сырьем, необходимым для легкой промышленности. В стране в малом количестве производятся шерсть, кожа, шелковый кокон, химические волокна и нити. В будущем возможно значительное увеличение производства некоторых из этих видов сырья. В первую очередь это касается использования реальных возможностей восстановления производства шелкового кокона и химических волокон и перспективы возрождения связанных с этим традиционных отраслей.

Осуществление промышленной стратегии и политики опирается на современные подходы в промышленной отрасли с обязательным учетом мероприятий по защите окружающей среды. В частности, обеспечение устойчивого развития промышленности, подходы “жизненно важного цикла” и “более чистого производства”, разработка и внедрение системы стандартизированного управления защиты окружающей среды, экомаркирование и другие обязательные аспекты защиты среды.

Осуществление промышленной политики - процесс длительный и постепенный. В условиях ограниченных ресурсов необходимо ранжирование приоритетов на определенные этапы для своевременного решения стоящих перед отраслью первейших задач, с учетом состояния и экономических возможностей отраслей и их реализация посредством государственных целевых программ.

С учетом определенных Концепцией промышленной политики приоритетов, этапов их реализации, изменений форм собственности предприятий, темпов реструктуризации и возможных масштабов привлечения инвестиций, рост общего объема производства промышленной продукции до 2001 года по сравнению с 1996 годом, по предварительным прогнозным расчетам, предполагается в 1,9-2,1 раза.

Вместе с тем, ожидается, что более быстрыми темпами будут расти такие отрасли, как металлургическая промышленность (в 4 раза).

химическая промышленность (в 2 раза), машиностроение (в 2,5 раза), промышленность строительных материалов (в 3,9 раза); легкая промышленность (в 1,9 раза). Сравнительно низкие темпы роста объема производства ожидаются в электроэнергетике и в пищевой промышленности (соответственно, в 1,5 и 1,4 раза). Такие темпы роста отдельных отраслей промышленности обеспечат формирование более совершенной отраслевой структуры промышленности, что, со своей стороны, будет способствовать решению задач, стоящих перед промышленностью в целом.

III. ПРИРОДНО-СЫРЬЕВЫЕ РЕСУРСЫ

Грузия располагает необходимым потенциалом природно-сырьевых ресурсов, которые должны обеспечить развитие промышленно-хозяйственных комплексов, потребляющих минеральное сырье.

Потенциал минеральных ресурсов Грузии составляет 450 месторождений с запасами, числящимися на государственном балансе.

На территории Грузии добываются сырьевые полезные ископаемые марганца, меди и других металлов, необходимых для развития металлургической промышленности. Среди них особо примечательны месторождения марганца и меди.

90,7 процента запасов марганцевой руды сосредоточено в Чиатурском бассейне. Ее запасы составляют 244,74 млн. тонн.

Для развития цветной металлургии на территории страны добываются ископаемые меди, золота, серебра и др. Тут особо примечательно Маднеульское полиметаллическое месторождение меди, запасы которого на сегодня - 213,5 тысячи тонн металлической меди.

В Грузии несколько свинцово-цинковых месторождений. Кроме того, на территории страны представлено такое вспомогательное сырье, необходимое для металлургического производства, как доломиты, флюсовые известняки и др.

Грузия богата и горно-химическим сырьем. Так, например, общий запас баритов в Грузии превышает 9174 тысячи тонн, из которых 3662 тысячи тонн числятся на Апшрском месторождении в сложных географических условиях. Так что реально запасы барита в Грузии составляют 5512 тысяч тонн. В стране есть также месторождения бентонитовых глин. Их общий запас составляет приблизительно 17 млн. тонн. Из горно-химического сырья особо примечательны месторождения, мышьяка. Крайне важное горно-химическое сырье - диатомит. Диатомит,

расположенного в Ахалцихе Кисадбского месторождения не уступает качеством диатомиту известного в мире Лампокского месторождения (США). Кроме того, страна располагает богатой сырьевой базой для развития химической фармацевтической промышленности.

У Грузии имеется хорошая сырьевая база для развития промышленности строительных материалов. К примеру, для цементной промышленности есть три исследованных месторождения известняка с общими запасами почти в 200 млн. тонн и три месторождения глин с запасом в 75 млн. тонн. Они могут обеспечить производство цемента в течение не менее 50 лет. Есть до 60 месторождений кирпичной глины с запасом глины в 45,6 млн. куб/м. Указанные запасы могут в течение минимум 20 лет обеспечить сырьем производство кирпича.

В Грузии имеется месторождение перлитов (Параванское месторождение), запас которого составляет 14 млн. куб/м. Они имеют широкий спектр применения (пищевая промышленность, промышленность стройматериалов и др.). На них велик экспортный спрос.

Промышленной ценностью и качественными свойствами отличаются существующие в Грузии облицовочные материалы, из которых особо крупные месторождения - в Курсеби (тешент), Болниси (туф), Молите, Садахло и Самieti (гранит и гранитный известняк). В значительном количестве добываются гипс, гаж, керамические глины, меловой известняк и другие стройматериалы.

Государственный лесной фонд Грузии составляет 2988 тысяч гектаров, а покрытая лесом площадь - 2752 тысячи гектаров, или 39,6% территории. Леса Грузии богаты разнообразными древесными породами, многие из которых применяются в деревообрабатывающей промышленности и других отраслях. Особенно примечательны запасы бука (179,9 млн. куб/м). Вместе с тем следует отметить, что основные лесные массивы расположены на горных склонах. Эти леса выполняют в первую очередь почвозащитные, водоохранные, санитарно-гигиенические и оздоровительные функции. Исходя из этого, рубка леса у нас ограничена.

На сегодня из сырьевых ресурсов страны в промышленном обороте участвует сравнительно небольшая часть. Практически пока что работы ведутся на Болнисском и Чиатурском месторождениях.

Спрос АО "Ферро" на марганцевую руду сейчас составляет 80-100 тысяч тонн. В соответствии с перспективной программой развития акционерного общества, рост спроса на марганцевый концентрат предполагается в пределах 340 тысяч тонн.

Крайне ограничены также масштабы использования горнорудных ресурсов в АО "Маднеули", которое перерабатывает медные концентраты, содержащие золото, медь и телеру (12 тысяч тонн медного концентрата в год). После обновления основных фондов АО "Маднеули" производство медного концентрата может возрасти до 40 тысяч тонн.

Ресурсно-сырьевая политика страны должна быть ориентирована на формирование экономически выгодных связей между отраслями, изучающими полезные ископаемые, добывающими, перерабатывающими, производящими продукцию и ее потребляющими, чем будет достигнуто хозяйственно-экономическое равновесие страны и создастся необходимое условие для его стабильного развития.

Дальнейшее ускорение экономического развития Грузии в основном будет зависеть от той макроэкономической модели, которую выберет страна для формирования системы промышленности замкнутого цикла на базе использования существующих природных ресурсов, для чего Министерством Промышленности и Государственным департаментом геологии выработана специальная целевая Государственная программа.

Вместе с тем, исходя из принципов рыночной экономики, от подхода прагматичной оценки сырьевой базы страны нужно переходить преимущественно к экономическому подходу, при котором минеральные ресурсы рассматриваются как форма недвижимого материального имущества, участвующего в международных рыночных отношениях, со всеми характерными для этих отношений экономическими последствиями.

IV. СИСТЕМА РЕГУЛИРОВАНИЯ И УПРАВЛЕНИЯ ПРОМЫШЛЕННОСТЬЮ

До перехода на рыночно-экономические отношения в промышленности существовала вертикальная система отраслевого управления, построенная на принципах централизованного планирования, при которой государственные органы отрасли устанавливали объем производства продукции, его распределение, обеспечивали кооперирование, материально-техническое снабжение и др.

На переходном этапе указанные функции возложены непосредственно на неимеющие опыта работы в рыночных условиях предприятия, что потребовало их непрямой адаптации в этих условиях.

В промышленной сфере преимущественное распространение получила форма акционерных обществ.

На современном этапе в акционерном обществе, где велика доля государственного имущества, на советы наблюдателей в меньшей мере возлагается ответственность за результаты производственно-хозяйственной деятельности, за эффективность предприятий и др. Со стороны таких групп управления необходима повышенная мотивация защиты государственных интересов, что является основным условием повышения эффективности акционерного общества.

Для повышения эффективности управления предприятиями срочно необходимо развитие рыночных отношений, нужное для дальнейшего распределения прав собственности, чтобы процесс приватизации стал многообразным, объективно развивающимся процессом, который регулируется современными цивилизованными методами рыночной экономики. Необходимо формирование механизма оценки реальной стоимости акций акционерных обществ - фондовой биржи, которой на

сегодня практически не существует. Примечательно и то, что не существует рынка акций как со стороны продавца (фактически сегодняшними владельцами акции приобретены в основном безусловно и по минимальным ценам), так и со стороны покупателя, не имеющего соответствующих средств, да к тому же и заинтересованности, поскольку промышленность пребывает в стагнации, не выдерживает зарубежной конкуренции, не произведена организационно-техническая реструктуризация предприятий.

Необходимо также создание действенной системы оценки функционирования акционерного общества (в которых с долевым участием государства), в которой полноценно будет представлен механизм защиты государственных интересов. В связи с этим необходимо новое осмысление статуса и функций представителей государства, уровня участия органов проводящих в этом процессе промышленную политику, которые будут проводить контроль за выполнением приватизационных обязательств, со строгим соблюдением соответствующих договорных условий без ограничения прав, предоставленных промышленному предприятию Законом.

Нужно отметить определенные положительные тенденции, проявившиеся при функционировании крупных акционерных обществ, приватизация которых была проведена по инвестиционной программе, поскольку такие программы дают возможность осуществлять контроль за выполнением приватизационных обязательств. Вместе с тем особое значение придастся уровню подготовки тендерных условий, их гласности, учету взаимопреимлемых интересов правящих компаний, инвесторов, руководителей и трудовых коллективов предприятий, правильному ведению этих процессов в целом, чтобы в конечном счете была обеспечена активизация их совместной деятельности и достигнуто стабильное (прибыльное) функционирование предприятия.

Государство проводит особые стимулирующие мероприятия по целому ряду важных направлений, в том числе:

· Обеспечение экономической безопасности. В соответствии с концепцией экономической безопасности страны, государство обеспечивает реализацию защиты национальных интересов и стратегии развития, определение приоритетов, подготовку правовых основ для функционирования системы, содействие в привлечении инвестиций и кредитных ресурсов, совершенствование механизма государственных закупок и осуществление необходимых мероприятий.

Критерием экономической безопасности должно считаться обеспечение соответствия государственной стратегии с проведением эффективной экономической политики и обретение доверия к этой политике как внутри страны, так и на международном уровне.

Индикаторы экономической безопасности в промышленности характеризуют тенденции ее развития, экономическую эффективность и др. В частности, негативные тенденции безопасности проявляются в снижении темпов роста производства продукции, в уменьшении удельной доли промышленности в общем внутреннем продукте, в угрозе аварий и катастроф, в росте производственных затрат, в сокращении экспортного потенциала, в росте безработицы и в др. конкретных показателях, улучшение которых и всяческое содействие ритмичной работе промышленности являются основной задачей промышленной стратегии государства и главной целью регулирования промышленности как на современном этапе, так и в последующий период развития рыночной экономики.

· Усиление менеджмента. Организация системы подготовки и переподготовки менеджеров и руководителей среднего звена на основе стратегического менеджмента, анализа рынка и рационального финансирования, привлечение средств собственных и международных финансовых организаций для обеспечения программ тренинга. Широко вовлечение руководителей крупных промышленных предприятий и работников среднего звена в семинары и курсы, организованные с помощью инвестиционных фондов и при содействии

международных финансовых организаций.

Поскольку предприятием самостоятельно не осилить проблему подготовки менеджеров, в этот процесс активно должно включиться государство.

Вместе с тем, поскольку формы управления предприятиями непосредственно связаны со спецификой страны: с ее социальными, экономическими, культурными традициями, наряду с подготовкой руководящих кадров за границей, основная ориентация должна быть взята на выработку программ специфического тренинга с учетом этих факторов. Эти программы должны быть составлены с учетом международного опыта, на основе создания внутри страны необходимой для этого учебной базы. В указанной деятельности целесообразно также включение широкой сети коммерческих институтов.

Упомянутые программы должны быть подготовлены при совместном участии Министерств Образования, Труда, Социальной защиты и трудоустройства, Промышленности и других заинтересованных организаций и ведомств.

Выполнение координирующих функций по обеспечению промышленности квалифицированными руководящими кадрами при других равных условиях должно быть возложено на Министерство Промышленности, которое должно охватывать не только государственные предприятия и организации, но и сферу частного бизнеса.

· Содействие функционированию малых и средних предприятий.

Государственная поддержка малым и средним предприятиям является решающим фактором успешного реформирования и развития промышленности, главной задачей государственной политики в промышленности.

Результаты работы малых промышленных предприятий свидетельствуют, что у этого сектора высокий потенциал и жизнеспособность.

В 1998 году объем продукции и услуг, произведенных 214 3 малыми

предприятиями, по основной деятельности, составил 128,6 млн. лари (15,8% всей промышленной продукции), т.е. на 9,0 млн. лари (или 7,6 %) больше по сравнению с предыдущим годом.

Задачей государственной поддержки малых и средних предприятий должно быть формирование государственной программы устойчивого развития этого сектора и создания новых рабочих мест.

Государственная программа должна представлять собой комплекс взаимосвязанных мероприятий, в котором будут предусмотрены нормы по нормативно-правовому, кадровому и финансово-кредитному обеспечению, создание элементов инфраструктуры, совершенствование системы учета и налогообложения, информационно-техническая помощь. Вместе с созданием обязательных условий может считаться целесообразным создание компонентов промышленных зон (техно-парки, бизнес-инкубаторы, инновационные центры, агентства по поддержке предпринимателей и т.д.).

В программе по государственной поддержке малых и средних предприятий обязательно должен быть предусмотрен региональный аспект, поскольку эта деятельность в основном ориентирована на местный рынок и опирается на использование местного сырья и трудовых ресурсов.

· Развитие промышленной инфраструктуры. Развитие инфраструктуры, характерной для рыночных отношений и необходимой для их функционирования, должно создать условия для развития отдельных направлений промышленности, предприятий, разновидностей продукции и производителей, для способствования кооперирования между предприятиями, расширения производства продукции, выпущенной на местном сырье и заменяющей импорт. Для реабилитации и развития промышленности должны быть образованы обслуживающие рыночные структуры: фондовые биржи, инвестиционно-финансовые и страховые компании, аудиторская, лизинговая, консультационная, инжиниринговая и другие службы.

• Денежно-кредитная и налоговая системы. Формирование оптимальной фискальной и монетарной политики должно создать возможность роста капиталовложений. В будущем же, вслед за стабильностью денежно-кредитной системы, необходимо постепенное модифицирование монетарной политики, что будет способствовать производству конкурентоспособной экспортной продукции и, в конечном итоге, росту капиталовложений в промышленность (так же, как и в другие отрасли материального производства). Характерным признаком совершенствования налоговой политики должно стать совершенствование налоговой администрации и упрощение механизмов сбора налогов в условиях расширения налоговой базы, что в первую очередь необходимо для создания благоприятной для экспорта среды стимулирования приоритетных направлений.

• Научно-технический прогресс. Реструктуризация научно-технического потенциала должна проводиться для способствования обеспечению развития приоритетных направлений, освоения современной экологически безопасной техники и технологий, для расширения производства конкурентоспособной продукции.

• Стандартизация, метрология, сертифицирование. Основной сутью совершенствования систем стандартизации, метрологии и сертификации является поэтапная замена межгосударственных стандартов стран СНГ стандартами и техническими регламентами Еврообъединения, обеспечение требований защиты окружающей среды и безопасности в процессе производства и потребления продукции, использование современных принципов характеристики продукции, защита потребительского рынка от некачественной продукции и фальсифицирования.

• Совершенствование учета и отчетности. Должно быть обеспечено внедрение в сферу промышленности международных финансовых и бухгалтерских стандартов с использованием соответственного программного обеспечения и компьютерной техники.

· Проведение мероприятий по сокращению масштабов теневой экономики и защите потребительского рынка от некачественной продукции. Особое значение придастся проведению мероприятий по совершенствованию таможенного механизма, который пресечет проникновение на внутренний рынок нестандартной потребительской продукции и продукции по демпинговым ценам, подготовки законодательных актов по вопросам защиты рынка с использованием таких механизмов, которые не создадут препятствий с точки зрения участия Грузии во Всемирной Торговой Организации.

· Высшим органом государственного уровня управления и регулирования промышленности является Министерство Промышленности, которое уполномочено вырабатывать и осуществлять на практике государственную политику в системе промышленности. Министерство представляет собой орган функционального управления, оно своей деятельностью способствует развитию предпринимательства и организует разработку и своевременное выполнение мероприятий, определенных государственной политикой. С этой целью оно разрабатывает рекомендации по стратегии развития отдельных отраслей и ее осуществлению. Министерство промышленности осуществляет свои функции в тесном сотрудничестве с другими функциональными министерствами и администрациями территориального управления.

V. ПОЛИТИКА СТРАТЕГИЧЕСКИХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ

Одним из главных факторов возрождения промышленности в современных условиях является проблема адаптации субъектов-производственников к рыночным условиям. Реформирование предприятий с точки зрения правовой, финансовой, управленческой, технологической, маркетинговой реорганизации проходит весьма медленными темпами, большая часть основных фондов требует обновления, определенная же - ликвидации. Имеющиеся мощности количественно значительно превышают рыночный спрос на соответствующую продукцию, в большинстве случаев не существует выработанной на профессиональном уровне микроэкономической политики и соответствующей стратегии функционирования предприятий.

Реструктуризация представляет собой комплексный процесс, цель которого - в условиях постоянно меняющейся экономической среды, развития технологий и конкуренции сохранить рентабельное функционирование субъекта-производственника.

Исходя из этого реструктуризация является основным рычагом повышения эффективности промышленности.

По существующей в мире практике, эффективному реструктурированию предшествует приватизация предприятий, поскольку осуществление структурных изменений обычно связано с финансовыми и имущественными интересами непосредственно владельца предприятия.

На микроэкономическом уровне мероприятия по реструктуризации относятся к компетенции субъекта-производственника. Роль государства в процессе реструктуризации определяется формированием макроэкономической среды, ускорением процесса приватизации госу-

дарственного имущества, развитием инфраструктуры промышленности, обеспечением реструктуризации методическим и консультационным обслуживанием и подготовкой менеджеров.

В условиях экономического кризиса, естественно, труднее всего пришлось именно крупным предприятиям, поскольку они оказались менее мобильны, и процесс их реструктуризации относительно затянулся. По этой причине большая часть промышленных отраслей оказалась незагруженной.

Основным направлением реструктуризации таких предприятий должно быть определено их расчленение, исходя из характера технологического процесса, сокращения мощностей и корректирование объема предприятий с учетом конъюнктуры рынка.

75-80 процентов основных фондов, сконцентрированных в промышленности, сегодня неиспользованны. Их задействование зависит от того, как будет проходить процесс реструктуризации промышленного сектора. Даже в лучшем случае ожидается возникновение значительного количества проблемы "излишнего имущества", перераспределение которого должно пройти с помощью механизмов рыночной экономики. В этом направлении очень важно принятие закона о деятельности товарных бирж и проведение его в хозяйственную практику.

Роль государства в деле использования "излишних фондов" должна ограничиваться поддержкой деятельности рыночных структур, ускорением процессов реструктуризации предприятий и реализации излишних имущественных активов. В связи с упомянутым важно вовремя осуществить учет неиспользованных основных фондов стратегического значения и провести мероприятия по пресечению незаконного посягательства на них.

Одной из задач государственного регулирования является решение проблемы дальнейшего трудоустройства избыточного количества рабочей силы, высвободившейся в результате реструктуризации.

Существующая сегодня государственная система трудоустройства и

формы ее осуществления на практике оторваны от процессов, происходящих в экономике, в частности, в промышленной отрасли. В условиях реструктуризации становится актуальной выработка принципиально новой политики трудоустройства, которая обеспечит перераспределение трудовых ресурсов из депрессивных сфер в сферы экономически активные.

Реструктуризация промышленности представляет собой сложный, многокомпонентный процесс, не ограничивающийся интересами лишь промышленной сферы. Он связан со сферами образования, труда, социальной, финансовой, правовой, региональной и др. С учетом указанных обстоятельств ее реструктуризация должна проводиться в соответствии с общими подходами и принципами, требованиями общей экономической политики страны. Исходя из этого, реструктуризация должна осуществляться на основе следующих основных принципов:

- сохранение части полученного в наследство и жизнеспособного и перспективного экономического потенциала, его задействование и повышение эффективности использования;
- поэтапное осуществление структурных изменений, выбор приоритетов и их последовательная реализация;
- ресурсное обеспечение структурного преобразования и выработка рационального механизма его реализации;
- постоянная поддержка и стимулирование процесса реструктуризации, проходящей на предприятиях;
- обретение для промышленности Грузии достойного места в международном и межрегиональном распределении труда и дальнейшее его расширение;
- укрепление обороноспособности страны;
- обеспечение экологической безопасности.

VI. НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКИЙ ПРОГРЕСС И ИННОВАЦИОННАЯ ПОЛИТИКА

Развитие промышленности на современном уровне, конкурентоспособность ее продукции на внутреннем и внешнем рынках, достижение должного технического и организационного уровня отрасли невозможны без соответствующей научно-технической базы. Исходя из этого, инновационная политика, как часть общегосударственной научно-технической политики призвана обеспечить задействование научно-технического потенциала и освоение передовых технологий путем проведения соответственных правовых, экономических и организационных мероприятий и активизации деятельности субъектов инновационной сферы.

Сегодня в стране существует созданный в предыдущий период и значительно сохраненный научно-технический потенциал: кадры, научно-исследовательские и проектно-конструкторские учреждения, высокий профессиональный уровень, традиции и др. Несмотря на указанное, развитие инновационной деятельности весьма ограничено. Главной трудностью является негативная тенденция, сформировавшаяся в сфере науки и научного обслуживания из-за созданного в последнее время тяжелого социально-экономического положения в стране: с одной стороны, крайнее сокращение спроса на научно-технические новшества, на рынка этих новшеств и нехватки денежных средств в сфере производства, и с другой стороны, уход весьма значительной части квалифицированных кадров из научно-технической творческой деятельности, из-за отсутствия источников финансирования научно-исследовательских работ и необходимого государственного стимулирования деятельности в этой сфере. В результате вышесказанного даже в относительно прибыльных отраслях промышленности имеет место

замена наукоемкой продукции простой и соответственно дешевой продукцией. Дальнейшее углубление этих тенденций является еще одним серьезным, весьма существенным фактором деиндустриализации страны.

С учетом создавшегося критического положения в науке и в отрасли научного обслуживания должна быть сформирована особая система государственной поддержки науки, которая будет представлена правилами льготных налогов в этой сфере, а также широким использованием прогрессивных методов финансирования (гарантированное финансирование актуальных, фундаментальных, прикладных программ и исследований), необходимым материальным стимулированием важных исследований со стороны государства, социальной поддержкой ученых и др.

Для осуществления основных целей научно-технического развития и инновационной политики промышленности Грузии необходимы:

- проведение действенной научно-инновационной политики с учетом современных экономических и политических условий;
- общегосударственная поддержка реструктуризации научно-исследовательской деятельности и выборочной приватизации научных организаций, с учетом сохранения и целенаправленного использования их научного потенциала;
- активное привлечение внебюджетных и бюджетных средств, создание специальных фондов, способствующих формированию рынка научной продукции и услуг, получению необходимых финансовых средств для внедрения новейших техники и технологий;
- обеспечение правовой базы инновационной деятельности (защита интеллектуальной собственности, лицензирование, сертифицирование и др.);
- использование рекомендаций международных организаций по ресурсосберегающим и природоохранным технологиям и экологически более чистому производству, на основе международных концепций.

- создание конкурсной системы отбора инновационных проектов и программ и государственная поддержка путём реализации малых и быстроокупаемых инновационных проектов;

- поддержка внешнеэкономических мероприятий для создания совместных предприятий с зарубежными партнерами и производства наукоемкой продукции, распространение за рубежом информации и рекламы отечественной инновации, совершенствование рекламного дела, обеспечение для инновационных инфраструктур соответствующих квот в зарубежных кредитах и др;

- создание системы государственной поддержки инновационной деятельности с участием частных инвесторов и формирование взаимодействия со специальными ведомствами Евросоюза и странами-членами Евросоюза;

- для правового обеспечения - принятие законов "Об инновационной деятельности и инновационной политике", "О защите интеллектуальной собственности" и выработка других нормативных документов.

VII. ИНВЕСТИЦИОННАЯ ПОЛИТИКА

Для обеспечения промышленного роста большое значение имеет осуществление целенаправленной инвестиционной политики, так как без серьезных инвестиций развитие промышленности невозможно.

В условиях резкого спада промышленного производства большая часть финансовых средств предприятий идет на покрытие текущих расходов. Большинство предприятий испытывает нехватку собственных средств для инвестирования, а из-за большой рискованности долгосрочных вкладов, инвестирование малопривлекательно.

Процесс приватизации предприятий пока что не принес желательного уровня инвестиционной активности, в ряде случаев (приобретенные на нулевом аукционном) капитал предприятий оказался раздробленным между мелкими частниками, не располагающими ни знаниями, ни финансовыми средствами, которые необходимы для развития производства.

Факторами, тормозящими массовое привлечение инвестиций в промышленный сектор, являются тяжелое финансовое положение предприятий, техническая и технологическая отсталость, несовершенный бухгалтерский учет. Отягощающими факторами являются также незнание (или игнорирование) рыночной конъюнктуры, низкий уровень менеджмента и практики составления бизнес-плана развития предприятий.

Одним из тормозящих факторов является также тяжелое экологическое положение предприятий, что в значительной степени способствует удорожанию инвестиционных программ и снижает их привлекательность для зарубежных инвесторов.

В существующих условиях предполагается два этапа осуществления инвестиций. На первом этапе возможен инвестор, условно именуемый "тактическим" инвестором, для него характерны относительно ограниченные инвестиционные возможности и активный менеджмент, который направлен на укрепление финансовой и технологической дисциплины предприятия, повышение качества продукции, включение рыночных

механизмов в ее реализацию. Таким образом, растет инвестиционная привлекательность и создаются предпосылки для привлечения стратегического инвестора.

С учетом этих обстоятельств целесообразна передача "тактическому" инвестору права на управление предприятием на ограниченный срок, на определенных льготных условиях.

Привлечению стратегических инвестиций будет способствовать решение вопросов ускорения внешнеэкономических отношений и межгосударственных договоров, взаимозащиты инвестиций и двойного налогообложения. Для ускорения инвестиционных процессов в промышленности и расширения их масштабов необходимо осуществление следующих мероприятий:

- проведение целенаправленной инвестиционной политики с международными финансовыми организациями стран-доноров;
- обеспечение в особых случаях государственных гарантий для зарубежных инвестиций;
- выделение государственных бюджетных средств для финансирования государственных программ приоритетных направлений;
- стимулирование инвестиционной политики коммерческих банков;
- создание режима льготного налогообложения средств, направленных непосредственно предприятиями на инвестиционную деятельность;
- ускорение создания фондовой биржи и биржи ценных бумаг для обеспечения финансовых источников инвестиционной деятельности;
- совершенствование маркетингового исследования;
- создание единого инвестиционного фонда развития предпринимательства с учётом требований действующего законодательства и привлечение в установленном порядке средств для заполнения его активов.

VIII. МЕЖДУНАРОДНОЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО

В связи с современной ориентацией Грузии особое значение приобретает расширение международного экономического сотрудничества, с этой целью его осуществление в рамках международной экономической интеграции и кооперации таких проектов, которые дадут возможность создания благоприятной среды для реабилитации и развития промышленности.

В настоящее время по линии промышленности, на правительственном уровне с различными странами, заключено около 30 договоров о международном экономическом сотрудничестве, практическая отдача от которых пока что крайне низка из-за не выработанного действенного механизма реализации конкретных обязательств и условий, предусмотренных отдельными договорами (в том числе, льготных условий). Не проводится анализ потенциальных возможностей отдельных стран.

С учетом этого, работа должна вестись преимущественно в направлении повышения эффективности международного экономического сотрудничества. Должно быть обеспечено активное задействование благоприятных условий торгово-экономических договоров, заключенных с отдельными странами и международными организациями, что предполагает поддержку практической реализации режима свободной торговли с различными государствами, "производственной кооперации" в экономическом пространстве СНГ, "преференции тарифной системы" с Евросоюзом и других правомочий и двусторонних обязательств, предусмотренных конкретным договором и создание эффективной системы контроля за их выполнением.

Практически для подготовки новых договоров и соглашений особое внимание должно быть уделено законодательной базе различных стран.

анализу таможенного и налогового законодательства, возможных путей транспортировки, стоимости перевозок и разработке вариантов, выгодных для предпринимателей, подготовке соответствующих информационных справочных материалов и др.

Весьма важен и требует должного изучения договор с Евросоюзом о выходе на рынок Европы. В результате ратификации этого договора Грузия обретет право войти на рынок Европы с конкурентоспособной продукцией без каких либо квот. Исходя из этого, одна из основных задач Министерства промышленности - максимальная ориентация программ стратегического развития отдельных отраслей и предприятий промышленности на производство конкурентоспособной продукции, на основе приведения этих программ в соответствие с новыми требованиями.

Для развития промышленности в более широких масштабах, необходимым условием является также предусмотрение норм, стандартов, требований, тарифов, обязательных для участия во Всемирной Торговой Организации. Вместе с тем, исходя из особенностей переходного периода, целесообразно оптимальное соответствие возможностей отечественной промышленности с этими нормами путём их постепенного введения при максимальной защите интересов отечественной промышленности.

IX. ПРАВОВОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРОМЫШЛЕННОЙ ПОЛИТИКИ

Законодательная база промышленности опирается на действующие в Грузии основополагающие законы о Предпринимательстве, Приватизации, Антимонопольном регулировании, Ценах и ценопроизводстве, Банкротстве, Реструктуризации налоговых задолженностей, Иностранных инвестициях, Полезных ископаемых и др.

Существующая законодательная база в полной мере не отвечает задачам осуществления промышленной политики и требует дальнейшего совершенствования, путём принятия новых законов и внесения требуемых изменений в действующие законы.

Полноценной реализации промышленной политики будет способствовать принятие следующих новых законов:

- “О грузинских народно-художественных промыслах”, который создаст правовую основу для восстановления и сохранения народных художественных промыслов как части национальной культуры, путём поддержки предприятий, занимающихся этой деятельностью;

- “О военно-промышленном комплексе”, который на правовой основе отрегулирует вопросы восстановления и развития потенциала оборонной промышленности для обеспечения реальной обороноспособности страны в соответствии с требованиями государственной политики;

- “Об инновационной деятельности и инновационной политике”, что будет способствовать научно-техническому обеспечению приоритетных направлений развития промышленности и ускорению технической модернизации промышленных предприятий на уровне мировых стандартов;

- наряду с этими законами особое внимание приобретает осуществление активной политики реструктуризации производств в условиях

большого объема рынка путем широкого внедрения лизинговых операций, для чего необходимо задействование ряда обязательных и рекомендационного характера нормативных актов и др.;

В соответствии с новыми требованиями, законодательное обеспечение промышленной политики, как постоянно обновляющийся процесс, требует как принятия новых законов, так и внесения нужных поправок в действующие законодательные акты.

X. РЕГИОНАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ ПРОМЫШЛЕННОЙ ПОЛИТИКИ

Совершенствование территориального расположения промышленности является одной из актуальных проблем. Для обеспечения оптимального развития промышленности в Грузии целесообразно формировать государственную промышленную политику на принципах регионального регулирования.

Если учесть особенности географического положения и демографических процессов Грузии, приоритеты во время формулирования региональных аспектов промышленной политики должны отдаваться:

- ускорению социально-экономического развития территориальных единиц страны путем использования местного природного, производственного и трудового потенциала, хозяйственных традиций населения, а также поощрения предпринимательской деятельности, в том числе малого бизнеса;

- обеспечению оптимального взаимоупорядочения отраслевых и территориальных аспектов регулирования экономики;

- предусмотрению в программах по экономическому и социальному развитию отдельных регионов требований, определенных промышленной политикой, а в основных подходах промышленной политики политикой - отражению требований, исходящих из специфики развития отдельных регионов.

Исходя из этого, основными формами сотрудничества с регионами определены:

- содействие комплексному использованию местных природных ресурсов в промышленном назначении;

- обеспечение участия регионов в приоритетных инвестиционных проектах промышленности;

- государственная поддержка региональных программ развития промышленности;

- содействие формирования местного рынка промышленной продукции, развития кооперативных, диллерских, дистрибуторских, общерыночных структур, осуществлению осуществления мероприятий информационного и методического характера.

В соответствии с этими задачами Министерство промышленности тесно сотрудничает с местными органами, координирует выработку и осуществление мероприятий по равнозначному развитию производственной и социальной инфраструктур отдельных регионов, исходя из требований проведения в стране единой промышленной политики.

Decree Of The President Of Georgia

№ 537 September 15, 1999 Tbilisi

About The Conception Of The Industrial Policy Of Georgia

For the due settlement of the exceptionally important tasks facing industry of Georgia and for its further development:

1) The Conception of the Industrial Policy of Georgia and "The Strategic Programmes for the Development of Industrial Enterprises of Georgia in 2000-2005" shall be approved. It shall be emphasized, that the Conception of the Industrial Policy of Georgia and "The Strategic Programmes for the Development of Industrial Enterprises of Georgia in 2000-2005" based on it, shall be the basis for the industry state policy of Georgia.

2) The orienting points determined under the Conception of the Industrial Policy shall be taken into consideration in drafting corresponding normative acts, in elaborating drafts of the state budget and of indicative plans, in working out investment programmes and projects.

3) Ministry of Industry of Georgia in coordination with corresponding Ministries and Departments shall provide for the conformity of the programmes and other documents adopted earlier

in the field of industry of Georgia with the Conception of the
Industrial Policy of Georgia.

E. Shevardnadze

"If we want Georgia to be the modern and civil-
ized state with dynamically developed economy, we
must turn industry into the backbone of the
country."
L. Shvachava

CONCEPTION OF THE INDUSTRIAL POLICY OF GEORGIA

Contents

Introduction	13
I. Economic State of Industry	19
II. Strategy and priorities of the industrial policy	102
III. Strategic Success of New Industry	102
IV. Industry, R&D and Innovation	102
V. Structural Adjustment Policy	117
VI. Economic growth and the innovation policy	117
VII. Investment policy	130
VIII. International economic cooperation	134
IX. The economic environment of the industrial policy	134
X. Regional aspects of the industrial policy	150

“If we want Georgia to become modern and civilized state with dynamically developed economy, we must turn industry into the backbone of the economy”.

E. Shevardnadze

C o n t e n t s

Background	93
I. Present State Of Industry	96
II. Strategy, aims and priorities of the industrial policy	99
III. Natural Sources of Raw Materials	105
IV. Industry Regulation And Management System	108
V. Structural Adjustment Policy	114
VI. scientific-technical progress and the innovation policy	117
VII. Investment policy	120
VIII. International economic cooperation	122
IX. Legislative maintenance of the industrial policy	124
X. Regional aspects of the industrial policy	126

BACKGROUND

In the process of building democratic society in Georgia and transition to new economic relations many problems have been accumulated. The reorganization of the management system of the branches of the national economy, the privatization of the means of production, the restructuring of the whole economy and its separate branches, the forming of the market structures and other radical changes are going on. Industry, being the leading branch of the national economy, occupies its special place in these events. It significantly developed by the end of the 1980-ies, its share in the formation of the state budget exceeding 50 per cent. It accounted for 36.7 per cent of the national state income, 32.8 per cent of the whole fixed production assets of the national economy and 34.3 per cent of the circulating funds. Almost 460 thousand people were employed in the industry. It held an important place in the economic potential of the former Soviet Union and the eastern European states. Despite the scale of Georgia, it had the whole spectrum of the modern industry with sufficiently developed infrastructure: machine building industry, chemical industry, metallurgy, electrical engineering and wood-processing industry, light and food industry, etc. The industrial enterprises produced in lots main line electric locomotives, air planes, heavy tracks, launches, machines for agriculture and food industry, metal processing machine-tools, equipment of computer system engineering and automatic control system, etc. Corresponding scientific-research, projecting institutes and design offices, having high qualification scientific and engineering staff, were set up for the development of these diverse and mainly science-capacious branches. The whole activities of the industrial complex were regulated by the principles of the planned economy.

Now, under the conditions of the independent development of Georgia, its industry is faced with the qualitatively different task of fundamental im-

importance: how to change and develop, preserving the existing experience and advantages, on the one hand, and adapting its scale and function parameters to the market conditions, on the other hand.

In the first place, the aims and the goals of the industrial development of the country, the ways of their achievement and settlement should be properly defined, proceeding from the external economic and industrial potential and in correspondence with each given stage of the economic development of the country. Consequently, corresponding industrial policy should be drafted and consecutively implemented, the state regulation efforts should be directed at the maintenance of the efficiency of the home industry and the competitiveness of its production, the optimum structure of industry should be formed, taking into account the economic peculiarities and traditions of the country, the settlement of the social problems should be accelerated.

The herein Conception, drafted in accordance with the program Speeches of the President of Georgia and the "Parliament Initiatives", is based on the principle, that under the conditions of the market economy the basic decision-making is the prerogative of the market subjects, while the role of the state is the creation of the advantageous environment for the industry functioning by means of the regulation tools. It takes into account the experience of the foreign countries, the analytical and conception recommendations of the Georgian scientists and experts, the considerations of the industry leadership.

The Conception of the Industrial Policy of Georgia is the system of the long-term strategic purposes, that should determine the state approaches towards the development of industry. It presents the aims and the directions of the industrial policy, its basic principles being the following:

- Settlement of the strategic tasks of the social and economic development of the country;
- Gradual and consecutive implementation of the economic reforms;
- Utilization of the program approaches in the achievement of the set purposes and drafting of the mechanism corresponding to its realization;

- Settlement of the tasks of the industrial development on the basis of differentiated approaches, taking into consideration industrial, branch, regional and other aspects.

Proceeding from the basic principles of the conception "Strategic Programs for the Development of the Industrial Enterprises of Georgia in 2000-2005" have been drafted, forming, together with the Conception, the basis of the Georgian state policy in the field of industry.

I. PRESENT STATE OF INDUSTRY

The change of the old system of economy and the hardships of transition to new economic relations, under the conditions of acute political and social reconstruction, has posed the country and its industry in the grave situation. As a result of crisis events taken place in the economy, the volume of industrial production decreased 6-fold in 1990-1994, reaching critical denominator in 1994. It is true, that the gradual growth of the production started in 1995-1998, but the utilization indicator of the whole existing industrial potential increased only to 8-9 per cent.

The fall of the level of the industrial production and consequent reduction of the specific weight of industry in the gross inner product has led the country to dis-industrialization, which is clearly seen in the dynamics of concrete production. As a result of prolonged idleness the technical bases of the industrial enterprises have been out-dated, as their renewal and re-equipment haven't been practically accomplished. The most part of the fixed assets have been damaged or plundered. In addition, acute shortage of the working capital requirment of the high qualification staff, insufficient readiness of the managers of the enterprises to work under the new conditions, reduction of the regulation role of the state in the development of the branch and other negative processes have mainly conditioned the gravest crisis state of the industry of Georgia.

Besides, during the privatization of the industrial enterprises and organizations the campaign and hasty approaches have been observed, causing management disintegration of the industry, derangement of the entire system of regulation, disorganization of the traditional economic ties.

The inner branch structure of industry is extremely non-optimum. The specific weight of the traditionally export-oriented branches have essentially decreased. The most part of the production is manufactured by the branches oriented at the inner market (food industry, electric power industry). Every

fourth enterprise is idle, while the most part of the enterprises is insignificantly loaded. The number of the people employed in industry decreases permanently. The specific weight of the shadow economy is still high in the industrial sector.

The analysis of the present situation shows, that the existing situation in the industry of this country is caused not only by derangement of the economic and industrial relations and objective hardships of transition to the market economy, but mostly by absence of the transition period economic reforms and the well-considered and well-ground program.

The objective estimation of the existing situation in the industry makes the identification of the weak points of its functioning possible:

- Absence of the development strategy;
- Low efficiency of the enterprises;
- Absence of the management system and low qualification of the majority of the managers;
- Insufficient knowledge of the market conjuncture and the problem of the sales market;
- Out-dated industrial-technical base, backward technology;
- Existence of poor credit market under the conditions of extreme scantiness of the internal source of financing of the working capital;
- Acute shortage of the power resources.

Despite the above-mentioned difficulties, there are certain positive changes in the industrial sector of the country: the macro-economic and legal environment of the industrial activities has been improved, the enterprises have gained certain experience under the conditions of market economy, the degree of their independent functioning has increased, the privatized sector is gradually gaining strength, the stratum of private entrepreneurs is being formed, the process of the enterprise restructuring is going on, a number of the state support measures to industry have been elaborated and put in action, forming necessary prerequisites for drafting of the real industrial policy at the present stage and for its more purposeful and coordinated implementation.

Realization of the industrial policy should provide for further deepening of the market economy restructuring in the industrial complex, active functioning of the industrial enterprises and achievement of their stable operation, being the necessary premise for the steady and safe development of the national economy and for the settlement of the social problems.

II. STRATEGY, AIMS AND PRIORITIES OF THE INDUSTRIAL POLICY

The industrial policy of Georgia determines the principal aims and tools of the state policy to be pursued in the field of industry, based on the principles of market economy. Besides, the state regulation excludes comprehensive interference in the economic activities, it implicates creation of the favorable conditions for the achievement of the stable economic and social development of industry by means of effective market levers.

In the process of changing the old socialist economic system into the market economy, in the so-called "transition" period, the state role in the maintenance of optimum functioning of industry is changed together with the economic system. Consequently, new comprehension of the essence of the state industrial policy is necessary. Under the conditions of the market economy, the traditional industrial policy implicates the selective approach to the branches, meaning determination of the priorities and concentration of the state supportive measures at these priorities. The aims of the industrial policy are the orienting points in the selection of directions of industrial and commercial activities by the economic subjects.

By means of corresponding levers the state improves the market structure, removes the contradictions between the micro and macro levels of the economy, reduces the negative results caused by the cyclic character of development, coordinates the activities of the regions.

Under the conditions of post-industrial development of the economy principally new industrial policy bases have been exposed. The "policy of industrial competitiveness' growth" has been drafted, somehow limiting the above-mentioned tools of the traditional industrial policy, i.e. the state investments into the economy and the selective approach to the branches. Instead, the approach of enterprise competitiveness being conditioned by the strategy

pursued by an enterprise itself, and the state role being the creation of the universal favorable environment for enterprise functioning, is offered. According to the Conception, the state influence on the economy can be exercised by regulation of the institutional structure, modification of the short-term economic tendencies and maintenance of the long-term economic growth.

The state influences the short-term tendencies by means of the macro-economic policy, while it maintains the long-term economic growth by means of the strategic industrial policy. The state regulates the institutional framework of the economic strategy by means of the laws drafted by the Parliament.

In the elaboration of the Conception of the Industrial Policy the modern approaches to the industrial development have been taken into account, together with the real factors existing in the Georgian economy:

- Backwardness of the market structure;
- Grave situation formed in the industry;
- Limited means of the state stimulation.

Taking into consideration these factors, the approach embracing, on the one hand, the elements of the traditional industrial policy, formation of the priorities and the corresponding supportive measures (with the natural resources, the production experience and traditions, the scientific-technical potential taken into account), and, on the other hand, the complex of measures exercised by the state to rise the efficiency and the competitiveness of the domestic industry despite the specificity of the branch and the ownership forms of the enterprises, has been offered at the first stage of the rehabilitation of industry.

The above-mentioned approach envisages the transition from the regulation of the universal macro-economic level of industry to the regulation of its micro-economic level, followed by the differentiated policy towards the separate industrial branches and other concrete measures of micro-economic stabilization, that will be revealed in the process of structural reorganization.

Georgia's advantageous geopolitical situation, its participation in the func-

tioning of the Europe-Caucasus-Asia transport corridor create favorable conditions for the rehabilitation and the development of the domestic industry, allowing the industrial enterprises to take part in the formation and the service-maintenance of the transport corridor (the transport communications and the corresponding infrastructure). Besides, it's very important, that the transport corridor not only maintains two-way movement of the traffic (not only heavy traffic), but it is also an advantageous area, creating real opportunities for utilization of the industrial potential of the country. Here belong the processing of the transit raw material (e.g. oil) and its further inclusion in the transport current, the intermediate procession of the transit commodity under the conditions of economic expediency (production of assembly parts, final installation of the industrial production, etc.). Besides, the transport corridor will rise the investment attraction, will widen the economic relations with foreign partners, being an important factor for setting the industrial potential of the country in motion.

The determination of the aims and priorities of the industrial policy is based on the really existing favorable conditions for the development of industry in Georgia, namely:

- The existence of a certain raw material base (mineral and agricultural);
- The possibility of participation of the local industry in the creation and the service-maintenance of the Euro-Asian transport corridor;
- The creation and selling experience of the traditional export production;
- The existence of the industrial potential for the internal market demand;
- The developed scientific-technical potential and a certain experience of industrial activities;
- The possibility of utilization of qualified and comparatively cheap labor force;
- The existence of demand on the defense production and the possibility of its partial satisfaction by the domestic industry;
- The existence of the infrastructure elements necessary for industry;
- The existence of the potential demand of the agrarian sector on the

industrial production;

- The potential competitiveness of the food industry production in the internal and external markets;

- The favorable natural-climatic conditions and the prospects of the industrial service-maintenance of the health resort and tourism.

Taking into account the above-mentioned factors, the priority directions for the development of industry in Georgia should be:

- Preservation and further development of the existing raw material base for the industrial production (manganese and copper ore, gold-containing and mining raw material, natural building and facing raw material, medical plants, timber, leather, silk-production raw material, wool, raw material received from southern and sub-tropic cultures);

- Creation of the favorable environment for the export production (copper and manganese concentrates, steel pipes, constructive rolled metal, copper, nitrogen fertilizer, cyanide-salts, Ferro-alloys, manganese-bearing products, arsenic-bearing products, synthetic fibers, mining production, certain production of the machine-building complex, natural medicines, natural facing materials, food production);

- Development of the electro-technical and the electric power generating sector on the basis of the local raw material, development of non-traditional energetic resources, optimum utilization of hydro-energetic resources, development of the fuel industry, production of the equipment for the minor energetic sector, the utilization of the renewal energy resources included;

- Development of the branches oriented at the high standards of the Euro-Asian transport corridor exploitation demands (transport, road technique, signal-emergency equipment, construction materials for special construction);

- Rehabilitation and development of the food industry enterprises, production of the corresponding products (wine and wine products, tea, drinking and mineral waters, tinned fruit and vegetables, ethereal oils);

- Taking into account the specificity of Georgia, the production of the equipment for the agriculture and food industry (small mountain-plain agri-

cultural equipment for cultivation and processing of tea, grapes, technical cultures, fruit, tobacco, etc);

- Functioning of the defense industry in the frameworks determined by the Doctrine of National Defense;*

- Production of the industrial goods of the light industry and the consumer service, oriented at the local and external markets. It should be mentioned, that Georgia is comparatively poor with the raw material necessary for the light industry. Wool, leather, cocoon, chemical fiber and thread are manufactured in small amounts in this country. Production of some raw materials can be significantly increased in future. The production of cocoon and chemical fibers can really be rehabilitated in the first place, together with the traditional branches connected with them.

The implementation of the industrial strategy and policy is based on the modern industrial approaches with compulsory taking into account the measures of environment protection. Namely, maintenance of the stable development of industry, "pure production", drafting and inculcation of the standard management system of environment protection, eco-marking and other necessary aspects of environment protection.

The implementation of the industrial policy is a long and gradual process. Under the conditions of limited resources, the priority ranging is necessary for the due settlement of the top-priority tasks facing the branches at certain stages, taking into consideration the state and the economic possibilities of the branches, their realization by means of the state special purpose programs.

Under the priorities determined by the herein Conception of the Industrial Policy and taking into account the stages of their realization, changes of the enterprise ownership forms, the restructurisation rate and the possible scale of the investment attraction, the total industry volume growth is prognosticated 1.9-2.1 fold by 2001 in comparison with 1996 in compliance with

* The development strategy of the defense industry is given in the separate chapter of the Conception (the closed section).

the prior estimation.

It is also presumed, that the following branches will have the higher rates: the metallurgical industry (4-fold), the chemical industry (2-fold), the machine-building industry (2.5-fold), the industry of building materials (3.9-fold), the light industry (1.9-fold). The electric power engineering and the food industry will have comparatively lower rates of the industry volume growth (respectively 1.5-fold and 1.4-fold). Such growth rates of the separate branches of industry will ensure the formation of the improved branch structure of industry. This, in its turn, will facilitate the settlement of the tasks facing industry on the whole.

III. NATURAL SOURCES OF RAW MATERIALS

The natural sources of raw materials of the country should ensure the development of the raw material consumer industrial-economic complexes, Georgia has necessary potential for.

The mineral-resource potential of Georgia consists of 450 deposits with reserves registered on the state balance.

Manganese, copper and other raw materials necessary for the metallurgy can be extracted on the territory of Georgia. Among them the manganese and copper deposits are of utmost importance.

90.7 per cent of the reserves of the manganese ore is deposited in the Chiatura region with 244.74 mln. Tons are being reserved.

Copper, lead-zinc, gold, silver and other minerals necessary for the development of the non-ferrous metallurgy can be mined on the territory of Georgia. Among them, the copper polymetal deposit of Madneuli with the present reserves of 213.5 thousand tons is metallic copper.

There are several lead and zinc deposits in Georgia. Besides, there are other raw materials in Georgia, being necessary for the metallurgy. Among them are dolomites, fluxing limestone, etc.

Georgia is also rich with the mining minerals. For instance, the overall reserves of barite exceed 9174 thousand tons, out of which 3662 thousand tons are registered in the complex geographical conditions of the Apshti deposit. Thus, the real reserves of barite in Georgia are 5512 thousand tons. There are also the deposits of bentonite clay. Their overall reserves are almost 17 mln. tons. Out of the mining raw materials the arsenic deposits should be specially stressed. The mining raw material of great importance is diatomite. The quality of the diatomite from Kisatbi deposit, situated in Akhaltsikhe, is as good as of the world-famed diatomite from Lampock deposit (USA). Besides, the country has rich raw material base for the development of the

chemical pharmaceutical industry.

Georgia has good raw material base for the development of the industry of building materials. There are three prospected deposits of limestone with the overall reserves of almost 200 mln tons and three deposits of clay with the reserves of 75 mln tons for the cement production. They can provide for the cement production for no less than 50 years. There are almost 60 deposits of brick clay with the reserves of 46.5 mln kbm. The said reserves can provide for the brick production at least for 20 years.

There is the pearlite deposit in Georgia (the Paravani deposit), having the reserves of 14 mln kbm. It has wide spectrum of utilization (the food industry, construction materials industry etc.) and there is great export demand on it.

The facing materials explored in Georgia are of high industrial value and quality. Among them the deposits of Kursebi (teshenite), Bolnisi (tuf), Moli-ti, Sadakhlo and Salieti (marble and marble-like limestone) are the largest. There is great amount of gypsum, porcelain clay, chalk-like limestone and other building materials.

The state forest fund occupies 2988 thousand hectares, while the area covered with the wood amounts to 2752 thousand hectares, i.e. 39.6 per cent of the territory. The Georgian woods are rich with various species of trees. A lot of them are used in the timber industry and other branches. The reserves of beech (179.9 mln kbm) should be mentioned specially. But the main massive of the forest are located on the mountain slopes. Thus, they have water-preserving, soil-protective, sanitary-hygienic and recuperative functions, first of all. Consequently, wood-cutting bears limited character in this country.

At present, comparatively small part of the raw material resources of the country is included in the industrial turnover. Activities are practically going on at the deposits of Bolnisi and Chiatura.

The present demand of the joint-stock company "Ferrous" on the manganese ore amounts to 80-100 thousand tons. According to the long-term development program of the joint-stock company, the growth of demand on the manganese concentrate is envisaged within the confines of 340 thousand tons.

The utilization of the mining resources is also limited in scale in the joint-stock company "Madneuli", which processes gold, copper and concentrates of tellurium-bearing copper (12 thousand tons of copper concentrates per annum). After the renewal of the fixed assets of the joint-stock company "Madneuli", the copper production can grow to 40 thousand tons.

The state raw-material and resource policy should be oriented at the formation of the organic ties among the branches studying, exploring, processing mineral resources and production-making branches. It will facilitate achievement of the economic balance in the country and create necessary prerequisite for its stable development.

Further acceleration of the economic development of Georgia will mainly depend on the macro-economic model it chooses for the formation of the closed system of industry on the basis of utilization of the existing natural resources. In this connection the Ministry of Industry together with the State Department of Geology works on drafting of the special purpose state program.

Besides, proceeding from the principles of market economy we must pass from the approach of pragmatic estimation of the raw material base of the country to the basically economic approach, considering mineral resources as a form of real estate, participating in the international market relations with all economic indices of these relations.

IV. INDUSTRY REGULATION AND MANAGEMENT SYSTEM

Before transition to the market economy relations there was a system of branch vertical management in industry, based on the principles of central planning. The state bodies of a branch determined the production volume, its distribution, maintained cooperation and material-technical cooperation, etc.

In the transition period these functions have been directly imposed on the enterprises, being inexperienced under the market conditions and obliged to adapt themselves to these conditions.

The form of joint-stock company is mostly spread in the field of industry.

At the present stage the council of observers have less responsibilities for the results of the economic activities and for the enterprise efficiency in the joint-stock companies, where the share of state property is big. On the part of these management groups the strong motivation of the protection of the state interests is necessary, being main prerequisite for the efficiency increase in the joint-stock companies.

The development of market structures is urgent for the efficiency increase of the enterprise management. This is necessary for further distribution of the ownership rights, so that the privatization process be a multiple, objectively developing process, regulated by the modern civilized methods of market economy. It is necessary to form stock exchanges, being the real evaluation mechanism of the shares of joint-stock companies and not existing yet. Stock market doesn't exist either; there exist neither sellers (the present owners have actually purchased shares unconditionally and in minimum prices), nor buyers, being short of corresponding means and not interested, as industry is in the stagnation, it cannot sustain foreign competition, organizational-technical restructuring has not taken place.

Efficient estimation system of the functioning of joint-stock companies

(with the state share participation), with improved mechanism of protection of the state interests, should be set up.

In this connection, the status and the functions of the state representation, the participation level of the bodies pursuing the industrial policy in this process and exercising control over the realization of the privatization obligations with the strict observance of the corresponding contract terms, without restriction of the rights granted to the industrial enterprises by the law, should be newly comprehended.

Some marked tendencies should be mentioned, that have been revealed during the functioning of big joint-stock companies, being privatized under the investment programs, as these programs make possible the control maintenance over the privatization obligations. Great attention should be paid to the level of preparation of the tender terms, to their publicity, to taking into account the mutually acceptable interests of the ruling companies, investors, enterprise leadership and labor collectives, to the proper guidance of these processes on the whole, so that intensification of their joint activities be ensured and the stable (profitable) functioning of enterprises be achieved in the final count.

The state conducts special measures of stimulation in a number of important directions, among them:

: Ensurance of the Economic Security.

In accordance with the Conception of the State Economic Security, the state ensures the protection of the national interests and the realization of the development strategy, the determination of the priorities, the preparation of the legal bases for the system functioning, the support for the attraction of investments and credit resources, the improvement of the mechanism of the state purchases and the implementation of other compulsory measures.

The ensurance of the conformity of the state strategy with the efficient economic policy, and gaining confidence to this policy in the country and on the international level, should be considered to be the criterion of the economic security.

In industry the economic security indicators show its development tendencies, economic efficiency, etc. In particular, the negative tendencies of security are manifested in the reduction of the production growth rates, in the decrease of the specific weight of industry in the gross national product, in the dangers of accidents and disasters, in the growth of production expenses, in the reduction of the export potential, in the growth of unemployment and in other concrete indices: Their improvement and the overall support of the smooth functioning of industry is the principal task of the state industrial strategy and the main goal of the of the industry regulation as at present, so in the period of further development of the market economy.

· Management Development.

On the basis of strategic management, market analysis and rational financing, the system of training and re-training of managers and intermediate level leaders should be organized, the means of domestic and international financial organizations should be attracted for the provision of the training programs. The courses and the seminars organized with the aid of investment funds and international financial organizations, should be attended by the leaders of industry and big enterprises, representatives of the intermediate level.

As the enterprises cannot provide for training of managers independently, the state should ensure its active participation in the process.

Besides, as the enterprise management forms directly proceed from the specificity of the country, its social, economic and cultural traditions. Consequently, along with the training of the key personal abroad, the principal orientation should be taken at the elaboration of special training programs with these factors being considered. These programs should be drafted on the basis of the international experience and the creation of the necessary training base in the country. In these activities the inclusion of the wide net of the commercial educational institutes will be expedient.

The said programs should be prepared with joint participation of Ministry of Education, Ministry of Labor, Social Protection and Employment, Min-

istry of Industry and other concerned Ministries and Departments.

The function of coordination of the maintenance of the training of the qualified key personnel for industry should be imposed on the Ministry of Industry with all other terms being equal. It should embrace not only the state enterprises and organizations, but the sphere of the private business as well.

Small and Medium Enterprises Functioning Support.

The state support to the small and medium enterprises is the decisive factor for successful reforming and development of industry, being the ultimate task for the state policy of industry.

The results of the activities of the small industrial enterprises prove, that this sector has high potential and vitality.

In 1998 the volume of commodities and services produced by 2143 small enterprises according to their principal activities amounted to 128.6 mln. lari (15.8 per cent of the whole industrial production), exceeding by 90 mln lari, i.e. by 7.6. percent the indices of the previous year.

Elaboration of the state program for the stable development of this sector and for the creation of new jobs should be considered to be the task of the state support to small and medium enterprises.

The state program should be the complex of mutually linked arrangements, envisaging normative-legal, staff and financial-credit maintenance measures, creation of infrastructure elements, improvement of the registration and taxation system, informational and technical aid. After necessary conditions being prepared, the creation of the components of the industrial zones (business-incubators, innovation centers, business supportive agencies, etc.) should be expedient.

The small and medium enterprises state supportive program should take into consideration the regional aspect, as these activities are mainly oriented at the local market and based on the utilization of the local raw materials and labor resources.

Development of the Industrial Infrastructure.

The development of the infrastructure, characteristic of the market rela-

tions and necessary for its functioning, should provide for the development of different directions of industry, and of different types of enterprises, production and business; for support of cooperation between the enterprises, for broadening of import-substituting production using local raw-materials.

The market service structures like stock exchange, investment, financial and insurance companies, audit, leasing, consultation and engineering services, etc. should be formed for the rehabilitation and the development of industry.

· Monetary and Taxation Systems.

The formation of optimum fiscal and monetary policy should provide for the growth of capital investments. Proceeding from the stability achieved in the monetary system, the monetary policy should be gradually modified in future, facilitating the production of competitive export goods and, in the final count, the growth of capital investments in industry (and in other branches of material production). The indicator of the improvement of the taxation policy should be the improvement of the taxation administration and the simplification of the tax-collecting mechanisms under the conditions of broadening taxation base, being necessary, first of all, for the creation of export supportive environment and for the stimulation of the priority directions.

· Scientific-Technical Progress.

The restructuring of the scientific-technical potential should provide for the development of the priority directions, for mastering of the ecologically safe technique and technologies, for broadening of the production of the competitive commodities.

· Standardization, Metrology, Certification.

The principal essence of the improvement of the system of standardization, metrology and certification is gradual change of inter-state standards of the CIS-countries with the standards and the technical regulations of the European Union, insurance of the environment protection and safety demands in the process of production and processing, the utilization of the modern principles of marking, the protection of the consumer market from the low-

quality production and falsification.

- Improvement of Record-Keeping and Accounting.

International financial and accounting standards should be introduced in the field of industry by means of corresponding program maintenance and computer technique.

- Reduction of the Shadow Economy Scales And Implementation of the Measures Protecting Consumer Market from the Low-Quality Products.

The implementation of measures directed at the improvement of customs' mechanism is of utmost importance. It will stop the intrusion of the non-standard consumer goods in dumping prices into the country. The market protective legislative and statutory acts should be prepared with mechanisms, that won't create obstacles to the participation of Georgia in the World Trade Organization.

- Ministry of Industry is the Highest State Body of Industry Management and Regulation.

Ministry of Industry is authorized to elaborate and implement the state policy in the system of industry. It is the body of functional management, facilitating the development of industry with its activities and maintaining the elaboration and due implementation of the measures determined by the state policy. With this aim it elaborates the development strategy for the separate branches and drafts recommendations for their implementation. Ministry of Industry exercises its functions in close cooperation with other functional Ministries, Departments and the territorial government Administrations.

V. STRUCTURAL ADJUSTMENT POLICY

At present one of the main factors of the industry revival is the problem of adaptation of the enterprising units to the market conditions. The enterprise reforms are very slow from the viewpoint of legal, financial, management, technological and marketing reorganization. The greatest part of the fixed assets need renewal, some of them should be liquidated. The quantity of existing capacities greatly exceed the market demands on the corresponding production. Mostly, there doesn't exist professionally drafted micro-economic policy, or corresponding strategy for the production functioning.

Restructuring is a complex process aimed at the maintenance of profitable functioning of the industrial subjects under the conditions of the constantly changeable economic environment, technological development and competition.

Consequently, restructuring is the main lever for the efficiency-rising in Georgia.

In accordance with the world practice, the efficient restructuring is anticipated by the privatization of enterprises. It is accepted, that implementation of structural changes is directly connected with financial and property interests of an enterprise owner.

The micro-economic level restructuring measures are the competence of enterprising subjects. The state role in the restructuring process is the formation of the macro-economic environment, the acceleration of privatization, the development of the industrial infrastructure, the provision of the restructuring with methodological and consultation services, and manager training.

It's natural, that mostly big enterprises were affected by the economic crisis, caused by their comparatively low mobility and drawling character of their restructuring process. Consequently, the greatest part of the industrial capacities remained unloaded.

Principal directions for restructuring of such enterprises should be deter-

mined to be their dismemberment in accordance with the technological process, the reduction of capacities and the correction of the production volume proceeding from the market conjuncture.

At present 75-80 per cent of the fixed assets concentrated in the field of industry is unused. Their activation depends on the restructuring of the industrial sector. Even at best, there will be the problem of a lot of "surplus property", that should be redistributed by means of the market economy mechanisms. In this direction, the adoption of the law about the activities of the commodity exchanges and its implementation in the economic practice is urgent.

The state role in the utilization of the "surplus funds" should be limited to the support of the activities of the corresponding market structures, and to the acceleration of the process of the restructuring of enterprises and the realization of surplus property assets. In this connection, the registration of the temporarily unused fixed assets of strategic importance and the implementation of the preventive measures against illegal infringement on them is of utmost significance.

One of the tasks of the state regulation is the settlement of the problem of further employment of the surplus labor force released as a result of restructuring.

The existing employment state system and its implementation forms are alienated from the processes taking place in the economy, especially in the field of economy. Under the conditions of restructuring principally new employment policy should be drafted, ensuring the redistribution of the labor resources from the depressed fields into the economically active fields.

The industry restructuring is the complex, multi-component process not limited only to the interests of industry. It is connected with education, labor, social, financial, legal, regional and other fields. Proceeding from the above, its restructuring should be conducted in accordance with the joint approaches and principles with the demands of the common state economic policy taken into consideration.

Accordingly, the restructuring should be conducted on the basis of the following principles:

- Preservation, activation and efficiency increase of the utilization of the vital and prospective parts of the inherited economic potential;
- Gradual implementation of the structural changes, selection of priorities and their consecutive realization;
- Resource maintenance of the structural reorganization and elaboration of the rational mechanisms of its realization;
- Constant support of the process of restructuring taking place in enterprises and its stimulation;
- Gaining of the worthy place in the international and inter-regional labor distribution for the industry of Georgia and its further broadening;
- Strengthening of the defense potential of the country;
- Maintenance of the ecological security.

VI. SCIENTIFIC-TECHNICAL PROGRESS AND THE INNOVATION POLICY

The modern development of industry, the competitiveness of its production on the internal and external markets, the achievement of the proper technical and organizational level is impossible without corresponding scientific-technical base. Accordingly, the innovation policy, being the part of the common state scientific-technical policy, should maintain activation of the technical potential and mastering of the advanced technologies by carrying out legal, economic and organizational measures and by intensification of the innovation activities.

Today the country has the scientific-technical potential formed in the past and significantly preserved up-to-now (staff, scientific-research and project-constructive organizations), it has main preconditions for its further broadening and development, i.e. high professional level, traditions, etc. Notwithstanding the above-mentioned, today the actual development of the innovation activities is very limited. Main problem is the negative tendency formed in the field of science and scientific service as a result of the grave social and economic situation existing in the country: on the one hand, the extreme reduction of the demands on scientific-technical innovations and on the market of novelties as a result of the decay of the branches of economy and the absence of the investment funds in the field of production; on the other hand, abandoning of the scientific-technical activities by sufficiently great part of the staff, as a result of the absence of financing sources of the scientific-research activities and material incentives necessary for the activities in this field. Consequently, even in the strong branches and sectors the science-capacious production is driven out by simple and cheap production. Further deepening of these tendencies is one more serious and considerable factor of disindustrialization of the country.

Considering the crisis situation formed in the field of science and scien-

tific service, special science supportive state system should be founded, introducing preferential duties in the field, with wide utilization of the progressive rules of financing (guaranteed financing of the actual, fundamental and applied programs and researches), with necessary material stimulation of important research works by the state, with social support of the scientists, etc.

For the scientific-technical development of the industry of Georgia and for the implementation of the principal aims of the innovation policy the following should be done:

- Efficient scientific-innovation policy should be conducted taking into consideration present economic and political situation;

- The state and public support should be ensured for the restructuring of the scientific-research activities and for the selective privatization of the scientific organizations, taking into account the preservation of their scientific potential and its purposeful utilization;

The non-budget and budget funds should be attracted, special funds should be created to support the formation of the market of the scientific production and service, to facilitate the receipt of the financial means necessary for mastering of new equipment and technologies;

- The legal basis should be maintained for the innovation activities (protection of intellectual property, licensing, certification, etc);

- The resource-saving and small-waste environment protective technologies, recognized by the international conceptions and the recommendations on ecologically pure productions should be utilized in cooperation with the international organizations;

- Competitive system of innovation projects and programs should be introduced, the state support should be ensured for the realization of small and quickly repaying innovation projects;

- Foreign-economic activities aimed at the creation of the joint ventures and at the production of science-capacious goods, at spreading information and advertisements about domestic innovations in the foreign countries, at

improvement of the exhibition maintenance, at ensurance of corresponding quotas for innovation infrastructures in foreign credits, etc. should be supported;

- The state supportive system for innovation activities should be set up with participation of private investors and in coordination with corresponding special services of the European Union and the European Union countries;

- For its legal maintenance the laws "On the Innovation Activities and the Innovation Policy", and "On the Protection of the Intellectual Property" and other normative documents should be drafted.

VII. INVESTMENT POLICY

The implementation of the proper investment policy is of utmost importance for the development of industry in this country, because industry cannot develop without serious investments.

Under the conditions of sharp decay of the industrial production, the most part of the financing received by the enterprises is used to cover current expenses. The majority of enterprises are short of funds to make investments. As a result of high venture the long-term investments seem less attractive.

The privatization of enterprises has not yet entailed the investment activities of the desirable level. In some cases the enterprises (purchased at zero auctions) proved to be dismembered among small owners lacking the knowledge and the capital for its development.

The factors, hindering the mass attraction of investments into the industrial sector, are the following: the grave financial situation of the enterprises, technical and technological backwardness, imperfect record-keeping. The lack of knowledge (or disregard) of the market conjuncture, the low level of management and drafting practice of the enterprise development business-plans are also aggravating factors.

The grave ecological state of the enterprises, making investment programs considerably expensive and less attractive for foreign investors, is one of the hindering factors.

Under existing conditions two-stage implementation of investments is predictable. The first stage investor can be conventionally called as a "tactical" investor with comparatively limited investment possibilities and active management directed at the strengthening of financial and technological discipline of an enterprise, at raising the production quality and at introduction of market mechanisms in its realization. Thus, the investment attraction will increase and the premise will be formed for the attraction of a strategic investor.

Taking into consideration these circumstances, temporary assignment of the management right to a "tactical" investor on preferential terms will be expedient.

The attraction of the strategic investments will facilitate the acceleration of the foreign-economic relations and the regulation of inter-state agreements, the settlement of the mutual protection of the investments and of the questions of double taxation. To accelerate and to broaden the scale of investment process the following activities should be implemented:

- Purposeful investment policy should be conducted in respect of the international-financial organizations and the organizations of the donor-countries;
- On special occasions the state guarantee should be provided for the foreign investments;
- The state budget funds should be utilized to finance the state programs of the priority directions;
- The investment policy of the banks should be stimulated;
- The regime of preferential duties should be introduced for the investment funds directly belonging to the enterprises;
- The formation of the securities exchange and the stock exchange should be accelerated to extend the financial sources for the investment activities;
- The marketing research should be improved;
- The single investment fund should be founded for the development of enterprising with observance of the requirements of the Law in force and the means should be attracted for the replenishment of its assets in prescribed manner.

VIII. INTERNATIONAL ECONOMIC COOPERATION

Proceeding from the present orientation of Georgia, special importance is attached to the broadening of the international economic integration and, within the framework of the cooperation, at the implementation of the projects creating the favorable environment for the rehabilitation and the development of industry.

At present about 30 agreements have been concluded on the state level in the field of industry, but their practical return is very low, as the efficient mechanism of the realization of the concrete obligations and terms envisaged by the agreements (the preferential terms included) has not been elaborated, and the analysis of the potentialities of the separate countries has not been conducted.

Proceeding from the above, the activities should be directed mainly at rising the efficiency of the international-economic cooperation. The activation of the favorable conditions of the commercial and economic treaties concluded with the separate countries and the international organizations should be ensured. It means overall support to the practical realization of the legislative powers and the bilateral obligations envisaged by the free trade regime with different countries, by "The Cooperation of Enterprises" within the CIS, by "The Tariff System Preferences" and other concrete agreements. It also implicates the creation of the efficient control system of their realization.

In the preparation of new agreements and treaties special attention should be paid to the analysis of the legislative basis of different countries, the customs and taxation legislation, to the ways and costs of transportation and to the drafting of the profitable versions in this direction, to the maintenance of the corresponding information materials, etc.

The agreement concluded with the European Union about entering the

European market is of utmost importance and requires proper study. The ratification of this agreement will grant Georgia the right to import the competitive production to the European market without any quotation. Proceeding from the above, one of the principal tasks of the Ministry of Industry is the maximum orienting of the industry branches and the programs of the strategic development of enterprises at the production of the competitive production, their bringing in correspondence with the new requirements.

Taking into consideration of the norms, standards, requirements and tariffs obligatory for the future membership of Georgia in the World Trade Organization is the necessary premise for the wide-scale development of industry. Proceeding from the peculiarities of the transition period the optimum conformity of the domestic production to these norms and their gradual introduction with maximum protection of the entrepreneurs should be considered expedient.

IX. LEGISLATIVE MAINTENANCE OF THE INDUSTRIAL POLICY

The legislative basis of industry proceeds from the constituent laws in force on entrepreneurship, privatization, taxation, customs, anti-monopoly regulation, price and price-formation, bankruptcy, restructuring of the budget liabilities, investments, minerals, etc.

The existing legislative basis cannot meet the tasks of implementation of the industrial policy in full and needs further expansion. New laws should be adopted and necessary amendments should be inserted into the laws in force.

The adoption of the following new laws will facilitate the improved realization of the industrial policy:

- The Law "On The Georgian Popular-Artistic Handicraft", forming legislative basis for the revival and the preservation of the popular artistic handicraft, being the part of the national culture.

- The Law "On Military-Industrial Complex", regulating the legislative basis of the revival and the development of the existing potential of the defense industry in accordance with the real defense maintenance state policy requirements.

- The Law "On The Innovation Activities and The Innovation Policy", facilitating the scientific-technological maintenance of the priority directions of the industry development and the acceleration of the technical modernization of the industrial enterprises on the world standard level;

Together with these laws the special importance should be attached to the implementation of the active policy of enterprise restructuring by means of wide inculcation of the leasing operations under the conditions of the vast capacity market. In this connection a number of normative acts of compulsory and recommendation character should be set in motion.

The maintenance of the legislative correspondence of the industrial poli-

cy to the modern requirements is constantly renovating process. In the course of time adoption of new laws, or introduction of necessary amendments into the legislative acts may prove urgent.

X. REGIONAL ASPECTS OF THE INDUSTRIAL POLICY

The improvement of the territorial distribution of industry is one of the pressing problems. For the maintenance of the optimum development of industry in Georgia, the state industrial policy should be based on the principles of regional regulation.

Taking into consideration the peculiarities of the geographical situation of Georgia and of the demographic processes, the priority in drafting of the regional aspects of the industrial policy should be attached to:

- The acceleration of the social and economic development of the territorial units by means of the utilization of the local natural, industrial and labor potential, of the economic traditions of the population, by stimulation of the enterprising activities and the minor business;
- The maintenance of the optimum compatibility of the branch and territorial aspects of the economic regulation;
- The correspondence of the economic and social development programs of the regions to the requirements determined by the industrial policy; the reflection of the demands proceeding from the specificity of the development of the separate regions in the principal approaches of the industrial policy.

Consequently, the basic forms of the cooperation with the regions should be:

- The support of the complex utilization of the local natural resources in the industrial purposes;
- The ensurance of the participation of the regions in the priority investment projects of industry;
- The state support of the regional programs of the development of industry;
- The support to the formation of the local market of industrial produc-

tion, to the development of the cooperation, dealer, distribution, common market structures, to the implementation of the informational and the methodological activities.

In accordance with these tasks, the Ministry of Industry will closely cooperate with the local authorities, will coordinate the drafting and the realization of the activities of compatible development of the industrial and social infrastructure of the separate regions proceeding from the requirements of the implementation of the common industrial policy in this country.

**მასალა მომზადდა, აიწყო და დაკაბადონდა
საქართველოს მრეწველობის სამინისტროში.**

**კომპიუტერული უბრუნველყოფა:
გივი ჩაჩანიძე,
ეკა შუბითიძე, გიორგი არაბიძე.**

**მთარგმნელები:
რუსულ ენაზე – დალი საღათიარაშვილი
ინგლისურ ენაზე – ოლიგო ქასიძე**

**პასუხისმგებელი გამოცემაზე:
შოთა ჭალაგანიძე**

ტირაჟი 400 ეგზ.

F104.534
3
004405720
6182010001